

Uuendage „Romaani“ tellimist 1930. aastaks.

6
M
B
E
R

ROMAANI

No

23

A. Teetsow,
Eesti Kommertspanga direktor endine rahami-
nister, pühitses 22. novembril s. a. oma 40. a.
sünnipäeva.

SP
7592

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENG"
TALLINN, 1929. A. VIII. AASTAKÄIK

Hind 40 senti.

Mõistatus

Nr. 23 (185).

Seadnud Em. Gutmann.

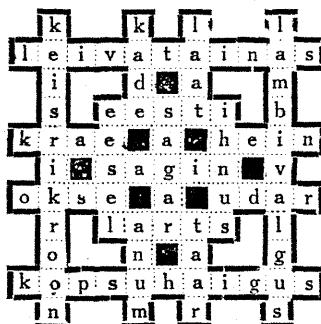
wa	le	ab	lai	kuld	õh	siin	jõu	mill'	piir	les	laew
jõu	ge	tee	ma	laew	ne	ke	ma	al	ab	jõu	ei
da	lae	su	ran	tu	■	mill'	le	na	il	su	wõõ
kõr	mill'	e	kus	ke	na	mäe	te	ran	da	läi	ab
nu	kal	na	ran	ha	wee	na	si	ju	ran	ra	kal
ke	le	mi	re	lõ	kuld	pais	kuld	sees	■	laew	gi
kuld	me	■	ü	mas	näe	ni	le	su	wa	sind	poo
wee	wa	ran	peb	ke	silm	kal	last	wiir	su	ta	ra
ge	wald	mill'	ees	siit	ta	säält	waa	da	kal	le	nä
lae	ge	tee	na	lõ	tab	■	ei	ga	je	kal	silm
rein	kau	le	i	a	ü	ne	pur	ki	koi	en	wõt
kau	goo	du	le	ü	peb	weel	du	pu	sin	siis	li

Missugune Adu Reinwaldi luuletus on siin peidus? Lahendada ratsamehe kõnnaku abil.

Lahendus ilmub „Romaan“ nr. 2. (188.) 1930. aastal.

Mõistatuse lahendus

Nr. 20 (182).

Imestamisväärne odawasti, kergesti ja **puhtaks** pesete oma pesu pesupulbriga

LUMIWALG

ühes sellega pikendate ka **pesu wastupidawust**, samuti **söögi- ja kööginõud ning mustad ja raswased käed saavad imestamisväärne kergesti puhtaks.**

Pealadu: Tallinn, Suur Pärnu maantee, nr. 48.

Rotmaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Alex von Bosse: Hotelliwaras. — Jürgen Jürgensen: Sangalimene. — S. Guthi: Käekiri. — Hans Riebau: Jon. — Kurt Heynicke: Pagulane. — P. Grünfeldt: Külmal ajal. — Willy Wagner: Sillatornis. — Arnold Liiv: Kui oleksin ämblik. — Ed. Wöhrmann: Ära huika! — Zane Grey: Kõrbekuld. — Tött ja nalja.

Nr. 23 (185)

Detsember 1929

VIII aastakäik.

Hotelliwaras.

Saksa kirjanik Alex von Bosse.

2

Nüüd kuulis ta wõtmeid tasakefi kõlismat, kui mees need ta käsitaaskusse jälle tagasi pani. Siis jäi ta ifka weel woodi ette seisma, kummardasgi pisut madalamale, sest Winnysfred kuulis ta tagasihoidud hingamist; ka haistis ta peent lõhna, mis heale habemeajamise seebile omane. Ta uskus, et mees kuuleb ta südame lööke, nii kõwasti põksus see, seda tundis Winnysfred ja ei suutnud seda seisukorda kaemini enam kannutada.

Miks ei lahkunud mees ometi wiimaks? Miks seisis ta nii kaua ja silmitses teda? Kas ta aimas, et Winnysfred ei maganud?

Winnysfred lamas seliti ja teadis, et ta kiljatas wõi püsti kargaks, kui ta kauemini nii peab pikali olema, kuna kurjategija filmad tema näol wiibisid, ja kangelasliku otsusega pööras ta küljeli, nagu seda teewad magajad, kui neid ehitatatakse, selle juures ei suutnud ta takistada, et hoigaw hingetõmme ta rinnast tõusis. Aga just see näis kurjategija kahtluse, et neiu magamist ainult mängib, kõrwaldawat, sest kohe selle järele märkas Winnysfred, et kurjategija kaugenes. Ta kuulis põrandat waiba all kergesti nakkawat, siis weel kord, juba pisut kaugemal. Nüüd julges Winnysfred oma filmad pisut pilukile ajada ja siis nägi ta õist wõõrast leff tuba seiswat.

Ja nägi teda wäga selgesti, sest terawasti tuli ta kuu vastu walgustatud seinakirja kõr-

mal nähtawale. Mees oli suur ja laiaõlaline, selle juure sale ja kandis triibulist wõõrikonda, ninimetatud pyjamad. Wäga selgesti nägi Winnysfred ta profiili: kaunis kõrge otsaesine, õige nina, lühike pealishuul, nagu see inglastele tihti omane, ja tugew lõug. Tal polnud ei habet ega wurrusid ja ta profiil ei näidanud midagi tähelepanuwäärset; ka ei wõinud Winnysfred selgelt näha, kas mees oli noor wõi wana. Aga ta oletas, et ta on noor, sest seda lastis oletada tema kehahoid, ta saledus ja habemetu olek, ja Winnysfred meendus, et ta selle n ehe, kui teda uuesti kohtas, wististi kohe jälle ära tundis, sest tema profiili jooned jäid ta ajju nagu päewapildistatuna püsima.

Nüüd liikus mees edasi. Tasakefi kui kass liikus ta, ja Winnysfred ütles enesele, et see mees wististi pagana peenike kelm oli, kes oli harjunud õõseti teiste magamistubades hääletult luusima. Kui ta nüüd hetkeks kohale jõudis, kus teda kuukir tabas, siis nägi Winnysfred, et ta oli blond ja lühikesi juukseid kandis, nagu neid kannawad kaitsemäelased. Mees lähenes juurele kapiile, mis kõrwaltoa ukse ees seisis, ja kadus selle taha. Nähtawasti oli ta kapi tülles ukse eest kõrwale nihutanud, ja Winnysfred kuulis, kuidas ta kapi jälle üsna ettemaaltikult omale kohale tõmbas. Siis käis tajane nõks ja ukse oli tema taga timi läinud. Nüüd alles julges Winnysfred sügawasti, sügawasti hinge tõmmata.

Uga veel kaua pikutas ta liikumata, ei teadnud isegi kui kaua, ja peaaegu oleks ta veel tagant järele minestusse langemud. Wiimaks tõusis ta ometi ja tuli woodist wälja, aga kui ta juba jalul seisis, siis ei teadnud ta, mis kõige pealt teha. Wälja joosta? . . . Kuhu? Rapi eemale liikata ja riiw — kui see olemas oli — ukse ette lükata? . . . Uga kapp oli suur ja raske, ja kui ta seda nihutada katsus, siis wõis seda kurjategija kuulda ja tuli tagasi teba kahjutuks tegema. Ei, seda ometi mitte! Kära teha ja hotellis kõik jalule ajada? Winnyfred raputas pead. Ta nägi, kohwer seisis nagu puitumata, kõik oli toas korras, teba ei ustudki, et seal tõesti waras käinud, kui selgus, et temalt midagi polnud warastatud, sest et talt võeti midagi warastada ei olnudki. Siis ustakse, et ta hüsteeriline on wõi jälle wäga elawalt und on näinud. Pealegi oli ta Londonis wõõras; tal oli seal ainult mõni tuttav, kes aga praegu arwatavasti suwitamas olid. Ei ta lärni, siis sai ta arwatavasti ainult meel uusi pahandusi tunda.

Nii siis ronis ta jälle woodisse ja otsustas ei midagi teha ega sellelegi oma õigest juhtumiseft rääkida, mis nüüd ta enesegi arust juba ebatõenäoline paistis olewat. Ta oli shotlanna; tõi külm veri ilmutas ennast; ta pikutas küll weel tüki aega ärkisel ja kuulatas kujukletud kohinaid, aga wiimaks, wastu hommikut, uinus ta uuesti. Ja ta magas raskesti walge päewani, nii et ta Doveri hommikurongist oma meelepahts maha jäi ja weel keispäewani pidi Londonisse jääma.

Oli reede. Nagu igal pool maailmas, leidub ka Inglismaal ebauklitte, kes reedel ei reisi, eriti kui sel pahakuulsusega päewal waja on üle mere reisida. Sellepärast oli Doveri rongis ka wähe inimesi, ja Winnyfred sai enesele ühe esimese klassi tupee ainult oma jaoks. Uga kui rong parajasti liikuma hakkas, kists tupeüks lahti ja keegi härra hüppas wagnisse. Kandja wiskas talle kollase kohwri järele ja pani ukse, weel liikuma rongi kõrwal joostes, jälle kinni, kuna härra talle ta kandjatasu läbi akna kätte wiskas.

„Oh, jain parajasti weel peale!“ pomises noor mees oma ette ja pööras ümber, ja kui ta Winnyfredi alles näiid märkas, kergitas ta tema poole kergesti kübarat ja wabandas enast ühtlasi oma tormilise sisetungimise pärast.

Mees oli suur, laiaõlaline, sellegipärast nooruslikult sale. Kuit ta nüüd oma kohwri paktiwõrku tõstis, pööras ta oma profiili Winnyfredi poole, ja ainult sellepärast, et ehm teda halwas, ei siljatamud noor proua. Ta tundis ära oma õise külastaja, hotelliwarga, profiili:

suur nina, lühike pealishuul, tugew lõug — polnud kahtlust! Blond oli ta ka ja kandis lühikefi juukseid nagu kaitsewäelased. Tema oli seal

Winnyfred istus nagu kivistatuna ja kõik ta ümbrus keerles ta silmade ees. Temale ei tulnud meeldegi juhustlikku sarnadust oletada, mõtlemitseks ja kaalumiseks polnud tal selles seisukorras enam ruumi ega aega. Selle eest aga olid ta närwid õise läbielamuse järele weel liiasti erutatud ja ta nägi enese olewat kõige suuremas hädashus. Ta armas, et nagu tema tema ära tundis, nii pidi see kurjategija ka tema jälle ära tundma, ja siis . . .

Rongis olid weel wanamoobi wagnid, millest teise wagnisse ei pääsnud. Rong oli kiirrong, mis Doverisse minnes ainult kord peatus, ja Winnyfred oli nii siis pikemaks ajaks selle hirmsa mehiga ühte suletud. Muudugi oli see mees alles wiimajel hetkel wagnisse hüpanud, sest kurjategijad, seda tunti kriminaalromaanidest, hüppawad alati alles siis rongile, kui see juba sõidab. Juba see asjalugu üksi oleks mehe kahtlaseks teinud, isegi kui Winnyfred teba kui hotelliwarast juba ei oleks tunnud.

Mis pidi ta tegema? Ta oli hirmus juba nii meeletu, et heameelega oleks tahtnud wagnist wälja hüpata. Übi otsides ekssid ta silmad läbi wäikeste ruumi ja jäid wiimaks peatuma hädapiburile, mis otse hotelliwarga kohal seinal seisis.

Mees oli pärast kübara wahetamist reisi mütsi wastu tema wastas istet wõtnud, ja kui Winnyfred teba oleks wõinud kohmetumalt silmitseda, siis oleks ta leidnud, et mehe juures midagi hirmutawat ei leidunud. Ta oli laitmatult reisi kohaselt riides, korralik, korralikult aetud habemega ja puhas, lühidalt: oli see, mida inglased nimetawad „well groomed“. Tal olid juured, pikajõrmelised käed, mis nagu nägugi päewitunud ja sportiarmastawa inglase juures enesestmõistetawad on. Ta ei paismud sugugi olewat hotelliwarga moobi, waid oli ilus, noor, terve mees, kes näis põlwenewat kõige paremast ringkonnast.

Uga Winnyfred oli kohmetu; ta teadis, et ta wastas istus hotelliwaras.

Niipea kui mees istet wõtnud ja Winnyfredi lühikeste pilguga riivanud, waatas ta maha oma kätele ja naeratas, nagu oleks ta mingisugusele lustilikule loole mõtelnud; sellejuures walgatas ta paremas põstthambas kulbplomb. See naeratus ei olnud haawaw ega kuratlik, ei, see oli otse wettlem naeratus, sellepärast rõõwis ta Winnyfredilt weel wiimase kindluse, sest ta armas, mees on ta ära tunnud ja naerab nüüd, et ta tema wõimuses seisab. Ta laregas päästi ja kahmas tema kohal seiswa häda

piduri järele. Aga weel enne kui ta hädapidurit sai puudutada, tundis ta oma käerandmeist kinni haarawat ja ennast istmele tagasi surutawat. Suuril, heitunud silmil wahtis Winnyfred mehele otja, kes ta käe küll juba oli lahti lastnud, aga ikka weel tema ees seifis. Pooleldi lämbunud hääl tuli ta rinnast, aga sellest kõlas waguni mürin üle ja wististi ei kuulnud seda kõrwalgagunis keegi.

„Mispärast tahtsite hädapidurit tõmmata?“ küsis mees.

„Urge tapke mind,“ kogeles Winnyfred paludes; „mul on wäike haige poeg, kes mind wajab.“

„Urge kartke, mina ei tee teile midagi,“ ütles mees üsna lahkesti ja lisas pärast lühifest mõtlemist sama lahkesti ning täitsa ahwardamata: „Kas tahate mulle oma haige wäikese poja elu juures wanduda, et te mind ära ei anna?“

„Wanun!“ ohkas Winnyfred.

Nüüd wõttis mees jälle istet ja kinnitas weel lord:

„Mina ei tee teile midagi; teie ei tarwitte tõesti mitte karta.“

See oli tõesti mees, kes äsja öösel Winnyfredi magamistoas käinud, ja ta oli tema ära tunnud, kuid oletanud, et see juhuslik sarnadus oli tema reisikaaslase ja magaja wahel Charingcrossi hotellis, kuni Winnyfred hädapiduri järele haaras. Nüüd alles teadis ta kindlasti, et see noor proua ja magaja üks ja sama olid. See oli erutaw, see oli temale hädaohtlik, sest see proua wõis lähemas jaamas konstaabli kutsuda ja teda kui hotelliwaraft süüdistada; aga sellekipärast ei olnud tal wähematki nõu noorele prouale midagi paha teha, ainult rahustama pidi ta teda.

„Bean teile seletama,“ algas ta ja punastas selle juures, nagu oleks see seletus temale häbi teinud, „et te mind kui hotelliwaraft üles ei annaks . . .“

„Wanun, et ma seda ei tee!“ kinnitas Winnyfred.

„See ma nimelt ei ole,“ jatkas mees; „siin on tegemist arusaamatusega, seda peate uskuma.“ Ta naeratas uuesti weelkewalt.

„See oli üsna rumal wahetus, mis mind öösel teie tuppa wiis. Teie ju olete see, kes toas nr. 83 magas, selle wana daami asemel, kes seal öieti oleks pidanud magama? Jah, ma tunnen teie ära, sest tuba ei olnud mitte wäga pime. Inmetaolikt, kuidas te ennast oskate magawana hoida ja mind uskuma panna, et hästi raskesti magate.“

Winnyfred pani käed kõwasti kokku ja wakis. Seni rääkis ta tött: muidugi oli ta mitte

teda, waid seda wana krahwinna tahtnud rööwida. Aga mees wakis mõne hetke, järele mõteldes, kuidas talle kõik nii seletada, et ta uskuma hakkaks. Noor proua oli nii imeilus, tal olid toredad juuksed ja nii ilusad sinised filmad. Mees soowis, et need sinifilmad teda mitte nii kartlikult ei silmitses, waid talle lahkesti wastu waataksid.

„See oli ektitus,“ fordas ta, „ja ma palun teid mulle andestada, et ma teid ilma tahtmata nii wäga ehmatafin. Woin teile tõendada, et minu õine külasõber polenud mitte määratud Teile, Teie kohwile, waid ta oli määratud krahwinna of Rushwoodile.“

Winnyfred noogutas majnilikult.

„Ma ei teadnud,“ jatkas mees, „et Teile temaga olite toa wahetanud, sest sel ajal, kui see sündis, istusin ma temaga õhtusöögil ja tema kurtis mulle, et talle tuba antud, kus ta tänar übara pärast magada ei saa. Siis lasjün ma temale wakkaliapteegist süütu, aga kindlasti mõjuma unepulbri tuua, mille ta weiniga segatult sisse wõttis.“

Winnyfred noogutas jälle ja tegi, nagu ei imestaks ta, et hotelliwaras ühe krahwinna seltsis õhtust jõi, sest ta ei tohtinud teda ju oma kahtlusegu ärritada.

„Krahwinna of Rushwood,“ seletas mees külmawerelisel, „on nimelt — minu wanaema.“

See tõendus oli nüüd nii uskumatu, et Winnyfredi huuled wastu tahtmist tuisasid selle wastu protesteerides, ja ta leidis selle häbematu olewat, et see mees teda nii rumalaks armas, kui ta oletas, et ta seda uskus. Aga ta wakis, pidi tegema, nagu oleks ta seda uskunud, et mees head tuju et kaotaks.

„Wäga armas wanaema,“ jatkas hotelliwaras, „ehk ta seda küll öieti ei olegi, sest minu wanaisa, kadunud lord Danmoral, earl of Rushwood, abiellus temaga teises abielus, kui ta ise juba wana mees oli. Oma wanusest wõiks ta ammu mu ema olla, ja kuna tal enesel lapsi ei ole, siis armastab ta mind peaaegu nagu oma poega. Olen tõesti tema lemmik, ja granuy ja mina oleme üsna seltsimehelikud. Jutustan Teile seda kõik selleks,“ katkestas ta, „et aru saaksite, mispärast mul julguist oli öösel naagu hotelliwaras oma wanaema magamistoas ümber kolada — ahahah!“

Jälle noogutas Winnyfred pead ja püüdis näidata, nagu oleks ta sõna sõnalt kõik uskunud.

„Olen noorem poeg,“ jutustas mees edasi. „Wististi teate, milline paha lugu Inglise maal nooremate poegadega on. Kui mu isa suri, päris minu wanem wend Tom kõik, tiitlite juure kõik mõisad ja fogu waranduse, mina aga peaaegu ei midagi. Tom on hea pois; niitaua kui

George Clémenteau,
kes päästis Prantsusmaa suurimast ka-
tastroofist maailmasõjas, suri 24. nov.
s. a. kell 1,45 hommikul.

ta terve oli, ei lastnud ta mul millestki puudust tunda, aga hobuse seljast kukkudes wigastas ta oma selgroo ja on nüüd halwatud. Ka waimliselt pole ta enam selline, et oma asju ise saab ajada; seda toimetavad nüüd tema eest kaks „trustu“, kaks aumäärt wanemat härrat. Need on aga paraku arwanises, et mina pillaja olen, ja ei anna mulle peenitgi enam kui mulle kuulub sellest suurest warandusest ja sisse-tulekust, mis mu wemal on. Kõll pärin ma hiljem oma wemalt kõik, aga mu wend wõib weel palju aastaid elada. Kuna ta abi-elus ei ole ja ka enam abielluda ei saa, siis olen ma tingimata tema pärija. Nii näete, kui wiletvasti mu käsi praegu käib, hoolimata kõigist wäljawaadetest pärastisele rikkusele.“

Wimmyfred katsus osawõtlik näida.

„Minu wanaema,“ jatkas mees, „on suur-repärane wana daam, aga ta on pifut ihne ja usub peale selle ka, et ma pillawalt elan, teate. Aga ma elan waid nii, kuidas mu kaswatus mind elama õpetas ja kuidas see minu seisusest noorele mehele loomulik on. Nüüd olen jälle selle läbi pigisäse sattunud ja ma palusin grannylt omale tuhat naela laenu. Tema oleks

wõinud selle mulle kinkida, sest tal on lõpmatu palju raha. Aga ta tahtis mulle waid sada naela anda, millest mul midagi kasu pole. Siis ütlesin temale, kui ta mulle tuhat naela ei anna, murran ma tema juure sisse ja rõõwin talt ta kõige ilusama pärlifree wõi mõne teise kalliehteasja. Tema naeris ja ütles, tehku ma seda ometi; kui see mul tema Goodmani — see on ta toatüdruf — walwest hoolimata korda läheb, siis soowiwat ta mulle seks õnnegi. Mui-gugi tegime mõlemad nalja. Aga siis tuli kõik nagu iseenesest. Tema palus mind emast Dieppesse saata; kuna ta linnamaja parajasti parandatakse ja ümberehitatakse, siis asus ta Chtring-croszi hotelli elama ja mina sain tema-kõrwale toa, mis teisega uufe kaudu ühenduses on. Siis tuli juhus unepulbriga — ahahah! Nii siis wõtsin ma tal sõnast kinni ja läksin õffel tema tuppä pärlifreed warastama, ilma et ma toawahtusest midagi oleksin teadnud, sest et Goodmani seda toimetas, kuna meie õhtust sõime. Kas usute nüüd, et ma hotellivaras ei ole, sest nüüd olen teile kõik ära seletanud?“ küsis ta lõpuks ja naeratas selle juures südantwõitwalt.

Muidugi noogutas Wimmyfred jaatades, tegi aga selle juures ise oma teadmata nii tõrjuwa, uskumatu näo, nagu seda ta näo eriline ilmekus wõimaldas, ilma et ta seda ise aimas. Ja ta ei jatkunud kahetsewa pillega ütlemata jätta:

„Nii siis jäite pärlifrest ilma. Nähtawasti ei reisi Teie ka mitte — oma wanaemaga Dieppesse.“

Kohe oli mehel uus seletus käepärast:

„See wana daam reisirib üle mere ainult siis, kui meri peegelsile ja kõige ilusam ilm on, pealegi ei iial reedesel päewal. Ta kannatab merehaigust ja on ebauslik kui merekaru. Mina reisin ette temale Dieppes wäikset korterit ostma ja teen Ostende kaudu wäikese reisi Brüsfelisse ja Pariisi, sest et ilm ometi weel mõneks päewaks pahaks jääb. Pärlleid ei tarwitse ma enam rõõwida,“ jatkas ta naerdes, „wähemalt esiotja mitte, sest täna hommikul oli grannyll hea p'ew ja tark aru, sest ta üllatas mind tšhetiga wiiesaja naela peale, mis mind kõige pahemast seisukorrast päästab. Kummaline, mis? Just nii, nagu oleks wana daam aimanud, millises hädaohus ta pärlid täna õffel olid.“

„Jah, tõesti, wäga, wäga kummaline!“ noogutas Wimmyfred.

Muidugi ei uskunud noor proua sõnakestki kõigest sellest hirmsasti ebatoenäolisest luiskamisloost, waid leidis see olewat otse haamawa, et mees temalt selle uskumist oletas. Ei mehe truusüdamlik pilk ega weetlew naeratus wõinud teda seda lugu uskuma panna. Ja mees nägi

Jeda küll wististi ka, et Winnufred teda ei uskunud, ja see pahandas teda, aga mis pidi ta tegema, et proua uskuma hakkaks? Mõned naised on nii isemeelsed, et neid, kui nad kord mingi mõtte on saanud, ka kõige paremate töenduste abil teisele arwanijele ei saa wiia, ja selle joridi naiste hulka näis ka see ilus noor proua, kel sinised silmad, kuulawat.

Snimene näeb, mis filma ees on. Winnufred oli teda näinud õõsel oma amatud kohwri ees ja uskus müüd eluaja, et tema hotellimaras oli, ehk ta küll wististi mitte jellist muljet ei wõinud awalbada.

Tuli wahajaam, rong peatus paar minutit.

Winnufred tõusis, astus akna ette. See oli kriitiline moment. Mees, kellele see hetk kriitiline oli, ei wõinud noort prouat takistada konduktorit enese juure kufumast ja hotellimarasist põngist wälja wiia lastumast, kuigi ta seda mitte polnud teha lubanud. Konduktor läks waguniist faks korda mööda, aga Winnufred ei peatunud teda. Siis jalutas üks kordniik, maailma suur inglise politseinik, rongist pikkamisi mööda, lasi oma silmad aknareast üle käia, jät lähedale seisma ja kõneles rongijuhiga.

Ei, Winnufred ei tõstnud kätt, ei kufunud teda, ei ilmutanud ka waguniist lahkunise kawatust, et mõnes teises kupees kohta wõtta, mis ometi oleks tähelepanu äratanud.

Mees hakkas rahustatult hingama.

Tõesti oli Winnufredil pooleldi nõu olnud teise kupeesse minna, aga ainult tähelepanu, mis ta sellega oleks äratanud, oli teda seda tegemast tagasi hoidnud. Wõimalik, et see kordniiku tähelepanu juhtis noorele mehele, keda wõib olla trellkirjaga taga otjiti ja kelle tundemärgid politseil teada olid, ja wangistati ta. Winnufred aga oli oma wäikese Willy elu juures wandunud, et ta teda ära ei anna.

Rong hakkas jälle liikuma, Winnufred istus jälle oma kohale, ja hädahoht oli mööda. Kui ta reisikaaslane selle mõne minuti kestnud peatuse ajal oli närwiliseks saanud, müüd wõis ta olla rahulik ja ta oligi rahulik, sest müüd oli ta kindel, et Winnufred teda ei kawatserud üles anda, aga ta tunnistas enesele ka, et Winnufred seda waid sellepärast ei teinud, et jeda temale wäikse haige poja elu juures oli wandunud, mitte aga sellepärast, et ta teda uskus mitte hotellimarga olemat. Et noore proua heatahtlust wõita, küsis ta tema lapse järele, kus see wiibib. Winnufred ei soowinud loomulikult mitte hotellimargaga juttu wõstma hakata, ei wõinud temale aga ka wastust siin andmata jätta, waid ütles, et ta poeg

Õstende lähedal mingisuguses juwituskohas wiibib.

„Jä feltjis?“ küsis mees.

Winnufred raputas pead:

„Ei, mina olen leff.“

„Do . . . noh, loodetawasti saab teie poe juke mere kaldal peagi täiesti termeks.“

Winnufred ohkas ja oma pojale mõteldes unustas ta hetkeks, kes ta wastas istus. See oli kerge unustada.

„Tema on wäga, wäga õrn, see mu waene poisj,“ ütles ta. „Mati oli ta õrn ja alati pidin ta elu pärast wärisema. Müüd olid tal leetrid ja ta ei toibu ega toibu neist.“

Suur hirm ta lemmiku elu eest kajas ta sõnadest ja wärises ta hääles.

Ruttu rahustas teda mees.

„Õhuwahetus teeb tihti imet,“ ütles ta kindlasti. „Küll Te näete, kui ruttu Teie wäike poeg kosub.“

„Oh, kuidas ma seda loodan!“ hüüdis Winnufred. „Aga ilm on paha, mere ääres on külmad tuuled ja sellepärast reisin ma temaga parem Helweetsiasse ning pärast Rivierasse.“

„Midagi pole nii hea kui õhu wahetus,“ noogutas mees. „Waadake mind; minagi olla olnud õrn laps, ja müüd olen ma tugew kui karu; eitee mulle wiga ei ilm aga raskused— ahahah!“

Anton Rubinstein,
Wene Muusikaseltsi ja Peterburi konserwatooriumi asutaja. 28. nowembril möödus 100 aastat tema sünnipäewast.

Winnifred filmitses teda. Ta nägi tõesti tore wälja, palju priskem ja enam päewitunud kui harilikult hotellimaraft kujuletakse, kes ju enamasti ööfeti oma äri ajab. Ühtlasi tuli talke jälle meelde, et see mees hotellimaras oli, ja tal oli kahju, et nii ilus, priske, terve noormees oli kurjategija teele kaldunud. Tõesti kahju temast, mõtles ta ja soowis, et ta teda jaoks sellelt teelt õigele teele juhtida, nii hästi meeldis mees temale.

Uga selliseks katseks ei jäänud temal enam aega, sejt juba tulid nähtawale Doveri efinesed majad, ja mõni minut hiljem peatas rong sadamajilla ääres.

Hotellimaras lahkus rongist efinesena, aitas wiisakalt Winnifredi ja kutsus tema jaoks pakikandjagi; aga nii pealetungiw ta ei olnud, et teda oleks laewani saatnud, waid lahkus temast kohe ainult kummardades, kus juures ta mütti peast wõttis.

Nad reisisid sama laewaga, aga Winnifred ei näinud teda sõidu jooksul, sejt ilm oli tormiline ja tema läks kohe oma kajutisse. Alles Ostendes nägi ta teda teiste reisiijate hulgas sadamajillal ja leidis, et ta teistest üllam wälja nägi. Tõesti kahju temast! Mees läks üsna pikkajaks, kandja tema kannul, nagu poleks tal Belgia politseiniku poolt, kes sadamas seisid, mitte midagi karta. Jah, ta jäi selle ette seisumagi, pööras ja waatas üle mere, nagu oleks ta Inglismaa poole tagasi waadanud. Iga toll temas oli kõige paremast feltskonnakihist päritolewa inglise gentlemani oma, ja kõigist inimestest, kes teda nii nägid, teadis waid Winnifred Forrester, et ta ometi oli hotellimaras.

Möödunud oli poolteist aastat.

Imeilus hoonit Nizzas. Meri siuine ja pilwetu taewas selle kohal, mahlatad rohelistes palmid Inglise promenaadi ääres. Murdlained kohiseid, walged kajakad lendasid nende kohal. Soritfondil nähti aurikut ja tema suitsulipp jäi nagu must kriips mere ja taewa wahlele seisma, kui laew juba ammu oli kadunud.

Noormees, kes pikkajaks Inglise promenaadi merepoolist külge mööda jalutas, oli täna wäga wara tõusnud. Ta oli meres supelnud ja külm wesi — oli alles märtsikuu lõpp — ühes kange lainetusjega oli teda hästi karastanud, pärast õist juuremat rahakaotamist Monte Karlos.

Tagant järele wihastas ta selle üle ja arwas, et targem oleks olnud raha afnast wälja wisata, millest ta suuremat meelehead oleks saanud. Waremat oli asi teisiti olnud. Kui tal raha ei olnud, kui ta laenatud mammonaga mängis ja oma wiimased sada franki kaalule

pani, siis oli see wäga erutaw olnud, aga kui inimene wõidust ei hoolinud, selle eest aga kaotuse üle wihastas, siis oli see kõik ainult lollus, raha- ja ajaraiskamine.

Kell ei olnud weel kümme. Sel ajal magas weel enamik inglasi, kes Nizzas wälismaa wõõraste enamikku moodustawad. Inglise promenaad oma pika rea toredushotellidega oli inimestest alles lage. Ainult harwa mööduis mõni auto. Kõlisesedes murdusid lained kiwivalli taga ja heitsid oma wahtu kruusasele rannale. Kaugel lewines meri nagu säraw sinisest siidist rätik, mis üles ja alla woogab. Merelt puhus wärskel tuul, kuid päike soojendas juba; pehme ja kohutaw oli õht. Kui mõnus selle juures tasase wärinaga mõelda Londoni hernekollasele ubule.

Nii noore mehe riietusest, kehahoiust kui kõnnakust oli kohe näha, et ta inglane oli. Ta kandis heledat hommikülilinda ja spordimütsi, oli suur, laiadlaline, sellejuures ometi sale ning pikkade jalgadega. Iga toll temast oli inglise gentleman kõige paremast feltskonnakihist. Selena tundis ta juba saja sammuga kaugusel ära ta Winnifred Forrester, kes temale samal promenaadil wastu tuli.

Aasta eest oli Nizzas ta wäike haige poeg surunud ja ilusale Nizza kalmistule maha maetud. Ei Riviera mereõhkega päike polnud õrna inintaine suutnud päästa. Müüid oli Winnifred tema surmapäewal Nizzasse tulnud oma lenniku hauda külastama ja lilledega ilustama. Juba kaks nädalat wiibis ta siin, ifka weel Wahemere päikest nautides, enne kui külmale põhjamaale pidi tagasi minema. Ta kandis weel leinariideid ja wäikest musta pottkübarat, mis ta otseajise ja juuksed ära peitis ja ta silmi warjas. Ses riietuses nägi ta õige lihtne wälja; ka oli ta nägu weel pisut talwefahwatu, peale selle kurb ja tõfine, kuna ta wärskel südamehaaw, mis juba armima hakanud, siin lenniku kallul uuesti oli werd jooksuma hakanud.

Tema juures polnud midagi, mis wastutulejale wõis filma paista, ja noor inglane oleks temast, pärast seda kui ta pilk teda mööduwalt oli riimanad, tähelepanemata mööda läinud. Hästikaswatatud inglane ei wahi ilal ükifut daami pealetungiwalt. Uga kui ta temast ainult weel kaks sammuga kaugel oli, kohkus Winnifred nii filmapaisiwalt, et inglane oma pilgu weel kord tahtmatult temale pööras, ja siis waatas ta kahesse sinisilmale, mis meelele heitumisega olid temale pöörnud.

Mis oli tema juures siis nii kohutawat? Siis oli ta edasi, kuna ta eneselt seda küsis, selle juures hämarus talle mälestus selistest sinisilmadest, mis teda kord juba olid nii

kohkudes silmitsenud. Millal see oli? Kus oli see olnud? Sellest pole meel möödunud väga palju aega, aga selle mahel seisid nii palju, et ta esiti oma mälestuses veel pidi ringi kobama. Pikkamisi aeglustas ta käiku, ja äkki jäi ta ainu- nõkuga seisma.

„Beusi juures!“ pigistas ta suust nii wal- just, et üks mees, kes tänaval üht eeslit enese ees temast mööda ajas, talle imestades otsa waatas. „Beusi juures, tema on see!“

Ta pööras kanna pealt ja järgnes Winny- fred Forresteri. Temal olid, nagu tähendatud, pikad jalad, ja sellepärast ei kestnud see ka kuigi kaua, kuni ta noorele lesele järele jõudis. Ta- gant nägi ta Winnyfredi kuktas tüli juukseid ja siis oli tal kindlus käes, et ta ei effinud. Ta läks temast mööda, pööras ümber, nägi, kuidas teine ehmatas, ja kergitas aupaklikult müsti.

„Wabandage, madaam, aga kui ma ei efji...“ algas ta, aga Winnyfred katkestas ta juttu tõr- jumä käelikutusega:

„Palun, ärge rääkige minulga! Mina ei tunne Teid! Ei taha Teid tundal!“

Noor leff oli ta koha jälle ära tumud, aga oli lootnud, et hotellivaras teda enam ei tunne ega märka. See oli hirmus, et ta tema ometi oli äratunud, jahäbematus tema poolt, et temale järgnes ja temaga rääkima hakkas. Ta teadis ka, et ta polenud effinud, sest erilise tundemär- gina nägi ta, et mehe nurgahambas kuld- plomb wälkuma läi, kui ta teda kõnetas. Hetke aega waatasid noore lese filmad temale wihä- selt otsa, siis läks ta ruttu edasi.

„Aga mees ei lastnud ennast heidutada, waid jäi tema kõrwale ja palus üsna andlikult.“

„Minult läks minutit kuulge mind. Ma tean, et ma teie meelepaha wäärt olen, ometi soo- min ma juba ammu seda paha arwamist, mis teil minuist on.“

„Minu arwamine on teile üks kõif,“ waa- tas Winnyfred ja kiirustas samme, mis aga midagi ei aidanud.

„See pole sugugi nii,“ kinnitas mees. „Ja ma wannun teile, et kõif, mis ma teile meie õhifel reisil Londonist Doverisse oma waban- dusetsa ütlesin, kõige puhtam tõde oli. Ma tean, teie mind tooford ei uskunud, aga nüüd peate mind uskuma! Ja kui lubate.“

„Midagi ei luba ma,“ katkestas Winnyfred jälle ta jutu. „Ja teile on see ju ka üks kama kõif, kas ma teie muinasjuttu usun wõi ei usu.“

„Waadake!“ hüüdis mees. „Teie räägite muinasjutust ja mõtlete selle juures walet. Kui- das wõin ma seega leppida? Pealegi ei ole see mulle sugugi ükskõik, et tost loost saadid ma- ailmas leidub inimene, kes usub, et ma hotelli- waras olen. Ja eriti piinaw on mulle see, et

A. Teetsow,

Eesti Kommerts panga direktor, endine raha- minister, pähtses 22. now. s. a., oma 40. a. sünnipäewa.

just teie see inimene olete. Just teile tahaksin ma igal tingimusel asja selgeks teha — nimelt teile.“

„Küllalt!“ katkestas Winnyfred ta jutu. „Siinapilk lahtuge minuist! Kui te seda ei tee, kutsun ma lähema politseiniku ja palun teda mind teist wabastada.“

„Seega teeksite temale ainult pahandust,“ wastas mees külmawerekselt, „sest ma wõin dokumentidega tõendada, et olen lord Robert Danmorol, earl of Rushwood.“

Tahmata jäi Winnyfred seisma, nii wäga wihastas teda häbematus, millega see mees ühe wanema inglise perekonna nime omaks tunnista- tas. See wiha wälkus ta imeilusatest, ilmeri- kasteest filmadest mehele wastu nagu terawate odade tera.

„Aga see olen ma tõesti!“ hüüdis mees ja ta filmud waatasid Winnyfredile selle juures nii otsekoheselt otsa, ja ta huuled naeratasid nii weelkewalt, mis nuidugi pettus oli, et noore lese wiha veel kaswas. Ruttu läks ta edasi, aga mees jäi tema kõrwale ja — waletas edasi:

„Minu waene wend Tom,“ seletas ta, „suri aasta eest, palju warem, kui arstid seda olid ennustanud. Mina wiibisin tooford Ameerikas üht dollariprintsesi kofimas, ei suutnud aga

seada teha, kuigi ma raha poolest hirmsasti piigis istusin. Nüüd jain ma lord Dammoraliks ja earl of Rushwoodiks, olin ühe lopsuga kõigist rahalistest hävadest väljas ja . . ."

"Kui te minu juurest wiibimata ei lahtu, kutsun ma sealte selle," ütles Winnjfred nii otjustawalt, et mees ta hoiatuse tõsibuses enam ei kahelnud

Weltweebel **A. Schaurup.**

Kindral-majoor **J. Unt.**

Weltweebel **Rudolf Aamann.**

Weltweebel **R. Kaptein.**

Kapten **H. Wunn.**

Kadett **A. Pesur.**

1. detsembri 1924. aasta kangelasi, kelle energilise tegewuse tagajärjel äpardus kommunistide wägiwaldne riigikorra kukutamisekatse ja kellele annetati wäljendatud eneseohwerdawa tegewuse eest Wabaduse risti aumärk.

Winnjfred tegi tõrjuwa liigutuse ja sundis ta waikima. Tema wiihal polnud enam piiri. Nad wiibisid nüüd puiestikus, kust kaudu Place Massenale jõutakse, seal oli enam inimesi ja neile tuli vastu üks wäike prantsuse politseiniit.

"Kui kõwa südamega teie olete," ütles ta meeleheitlikult. "Mispärast ei taha teie mul lubada . . ."

"Mingel filmapilt!"

(Särgneb). . .

Sangalimene.

Daani kirjaniku **Jürgen Jürgenseni** jutt Kongost.

Sangalimene oli põlismetsa paremaid abimehi wõitluses tulewikuga. Tema ammutas omale lõpmatut jõudu mõistatusliku kultuuri sügavustest. Tema pilk oli soe ja kauge ning ilmutas teiste aegade hiilgawat läiget. Tema tugewas kehas, mis oli laiaõlaline, jõurikas ja paenduw, näis kehastuwat mingisuguse eelaja geeniusse õnnelik loomisunelm.

Wiimati Vanakandas wiibides oli ta noore prantsuse jaamaülema, leitnant Dubois' wastu, keda mustad „Kwango'ks“ kutsusid, väga jäme ja häbematu olnud. Oli temale ütelnud:

„See maa kuulub mulle. Kui pealik Salonga nõuab, et ma kubermangule pean maksu maksma, siis wõtku ta seda ise!“

Kwango oli wihas wärisenud, kui seda pealikule jutustas, kes neljakuuselt ülewaatusematkalt parajasti tagasi jõudnud.

„Kas ta siiskõik see aeg midagi pole maksnud?“ oli pealik küsinud.

„Ei, ta tuli tühjalt, kümme relwastatut kaasas, ja pidas ennast kui loll ülewal.“

„Kutsuge seersant Iboko“

Siis oli Iboko sõdurite laagrist kohale joosnud, weranda ette astunud ja käe punase mütsi ääre tõstnud.

„Sina oled kõik minu eemalwiibimise aja siin jaamas wiibinud. Jutusta!“

Pealik oli rääkinud Suaheli keelt.

Iboko oli kolm astet üles werandale astunud ja pealikule, kes lahtises eesruumis tugitoolil istus ning sigaretti suitsetas, wiwitades lähenenud. Iboko oli alla oma paljastete määrinud jalgadele wahtinud, mis õlist läikisid, oli enese oma sinises lõuendimundris sirgeks ajanud ja oma kuldressidele osutanud.

„Salonga! Selle tressi annetas mulle kuberner. Nii siis ma ei waleta. Sangalimene oli siin ja pidas ennast väga halwasti ülewal. Mina olen juba kaksteistkümmend aastat kubermangu teenistuses, ja sellepärast räägin ma tõtt. Usu mind: Sangalimene poolt ähwardab

hädaoht. Tema on kõik meie ümbruse elanikud Upoto ümbrusse koondanud.“

„Näljahäda ja rõuged on nad sinna ajanud,“ oli pealik Salonga wastanud ja selle juures waadanud Kwangole, kes jutust silmanähtawalt midagi aru ei saanud.

Ja Iboko oli jatkanud:

„Salonga! Waremalt oli Sangalimene sinu sõber, sest et ta sind kartis. Tookord oli ta wäike ja sina olid wägew. Nüüd ta sind enam ei karda. Tema arstirohi on kange. Tema on see, kes saatis näljahäda ja rõuged. Tal on pahad kawatsused.“

Nende sõnade juures olid Iboko mustad silmad wälkunud, nii väga weendunud oli ta oma sõnade tõsidusest.

„Kas saate aru, mis ta ütleb?“ oli pealik küsinud leitnant Dubois'lt.

„Ei, Suaheli keelt ma weel ei oska. Räägin ainult Bangala keelt.“

„Näljahäda kaswab siin ümbruses. Asi Sangalimenega ei tähenda midagi,

Wan. kordnik **H. Kuusk**.
1. detsembri 1924. a. kangelane,
kellele annetati wäljendatud enesohwerdawa
tegewuse eest Wabaduse risti aumärk,

aga mina annan temale tema jämeduse eest Teie vastu tubli noomituse, seda võite uskuda. Minge nüüd sisse ja tehke raport walmis!"

Siis oli Kwango werandalt lahkunud ja maja teises otsas seisvast uksest büroosse kadunud. Pealik Salonga aga oli oma walges mundris istuma jäänud ja talle järele waadanud. Tüki aega oli ta läbi sigaretisuitsu silmitsenud liblikate mängu maja ees päikese käes lillede ja kohwipuude wahel.

Tema kehaliigetes peitus weel mugaw wäsimus pärast pikka teekonda. Hea oli nüüd tühistele asjadele mõtelda või silmitseda, kuidas päikesekiired kohwipuul pöösastest läbi tungisid.

Ja siis oli ta äkki pead pöörnud ja ta terawad, otsiwad silmad olid kohanud Iboko awameelset, kindlat pilku.

Sinna olid nad hetkeks peatuma jäänud, et sellest pilgust midagi välja lugeda, mida selline wana sõjamees teada tahtis wanatargalt looduselapselt, kes talle palju aastaid läbi kõigi põlismetsa waheldawate meeolude on järginud.

„Lokuta te,“ oli Iboko kinnitanud, „ma ei waleta!“

Salonga tundis Sangalimenet juba seitsaadik, kui ta ise kaheksa aasta eest oli siia tulnud. Ja ta oli Sangalimene elukäiku suurema huwiga jälginud kui mõne teise pealiku oma. Sest ta oli taibanud, et just see mees tülinoriwa elanikkonna organiseerimist võis ebaharilikult mõjutada.

Ja selles polnud ta eksinud. Sangalimene oli saanud neist kõigist wägewamaks. Kuid seda ei tahtnud ega wõinud ta uskuda, et see pealik temast üle oleks kaswanud. See oli wõimatu.

Ja ta oli enese mõtted tagasi saatnud ajasse, mil wiis aastat tagasi Sangalimene teda oli aidanud tuhanda mehiga wõidelda äraandja Ben Sabi vastu, kui see kogu karawaani walgeid ja muste oli maha tapnud, kes pidid ühe aurupaadi maad mööda läsi metsa mere ääre wiima.

Peamees Salonga oli naeratanud, kuna ta Sangalimene läikiwat paljast keha oma ees nägi seiswat, hüglasuurena, sirgena ja peenena kui kiwikuju, toetudes pikale, läikiwale piigile. Ja talle oli meele tulnud too hetk, mil Sangalimene Ben Sabi maharaiutud peal oli tema telgiawäse ette wiisanud.

Sel päewal olid saanud Salonga ja Sangalimene sõpradeks, ja Salonga oli hüüdnud:

„Sina oled wõimas walitseja, wõimatut sõjamees, walitsuse esimene pealik ja minu sõber igawesti!“

Rõõmu tundes pikast, wäsitawast sõjakäigu õnnelikust lõpust, oli ta Bangala keeles kõige kõwemaid sõnu tarwitanud, kuna Sangalimene waljusti naerma hakkas. Nii wäga olid kiidusõnad teda meelitanud.

Ja nüüd oli Salonga, mõteldes Ben Sabi ühisele wõitmisele, ise pidanud naerma, oli tõusnud, Ibokole õlale patutanud ja ütelnud:

„Lokuta — see on wale. Kas hakkab Iboko, põlismetsa hirm, jääma wanaks või näeb ta paha und nagu naised?“

Agas Iboko näole ei olnud kerkinud naeratuse wastukaja nagu harilikult midu. Tema silmad olid kindlasti waadanud kaugele ja ta oli korranud:

„Lokuta te (ei waleta)!“

Kuid peamees oli teda hetke aega silmitsenud ja ütelnud:

„Mõne päewa pärast läheme teele; tahan oma wana sõpra Sangalimenet Upotos teretada. Mine! Ja ära räägi kellegi oma pahadest aimumstest!“

Nüüd oli Iboko pikkamisi pöörnud nagu wana, proowitud sõdur, kelle mõistus pikaldaselt töötab. Nõnda oli peamees Salonga vähemalt mõtelnud, nähes, kuidas Iboko oma parema jala tagasi tõmbas. Agas kui Iboko oli pöörnud ja kannad jälle kokku löi, enne kui ta trepist üles läks, siis oli Salongal äkki olnud tunne, rahutu tunne, et Ibokol ometi wõiks õigus olla.

Kuid büroosse minnes oli ta ometi jälle pomisenud: „Wõimatu. Kõik teised. Tema mitte!“

Wihma walas ojadena. Lõpmatu põrumisega rabisesid weekogud metsale. Isegi kui Kwango oleks kisendanud, Iboko, kes just tema ees käis, ei oleks wõinud teda kuulda. Sellepärast polnud ime, et Kwango enese tundis olewat üksiku kesk pikka, ruttumarssiwat riwi. Ainult wihma rabin kostis tema kõrwu, näis, nagu oleks ta olnud oma meestest lahutatud. Ja tema palawikuhaiges ajus laulsid ning mängisid kummalised, sädelewad meeltepettused.

Wõis, suutis ta mõtteid koondada,

Tal oli külm, ja vihm woolas tal üle palja selja ning rinna alla ojadena.

Palawikus läks ta edasi. Ahwardas nälgas ja wäsimuses kokku wariseda. Juba kümme päewa marssis salk maal, kust näljahäda ja rõuged elanikud häwitanud wõi eemale peletanud. Nad olid läbi tulnud küladest, kus nad olid leidnud waid surijaid ja surnuid. Ainust toidupala polnud nad leidnud, ei Kwangole ega meeskonnale. See wäike tagawara, mis nad Vanakandast kaasa wõtnud, oli juba esimesel wiiel päewal lõpunud. Sestsaadik oli Kwango ennast toitnud maniokilehtedest ja palmipähklatest, ja meeskonnal oli waewalt midagi süüa olnud.

Kwango oli nii meeleheitel, wäsinud ja külmast tardunud kui ei iialgi enne oma elus.

Kas peamees oma kaheksakümne mehega nüüd küll juba wiibis Upotos? Juba teisel päewal pärast teeletulekut oli ta sõdurid enese ja Kwango wahel jaotanud ja ütelnud:

„Wiieteistkümnendal, kell kümme enne lõunat, olen ma Upotos. Kui Te kahel wiimasel päewal kõwasti käite, wõite kaks tundi pärast mind sinna jõuda.“

Ja Kwango nägi palawiku kujutluses peameest Salongat oma ees, nagu ta lahkumisehommikul oli tema ees seisnud ja teda mõistatusliku pilguga silmitsenud; ja waimus kuulis ta teda ütlewat:

„Ja midagi ei saa mind takistama määratud ajal seal olemast!“

Täna oli wiiesteistkümmes ja kell oli praegu kaks.

Kwango kõmpis Iboko jälil edasi. Kuulas wihma, ja talle näis, nagu oleks krabin wähenenud. Seda tundis ta wabastusena. Teisel pool mingisugust wäikest metsoja peatus ta, et koondada meeskonda, kes marssides laiali walgunud. Wäsinult ja peaaegu meelemärkusetä wajus ta wäiksele wäljatoolele, mille ta poiss üles seadnud. Ja kuna ta seal wäsinult, õhetawate põskedega ja läikivate silmadega istus, wähenes wihmasadu pikkamisi ja ta wäsinud meeled rahustused pisut.

Ta ümber puujuurtel ja mullakampadel istusid sõdurid; nende näod olid täitsa hallid wäsimusest, nälgast ja külmast. Mõned neist olid kohe magama

jäänud, teised toetusid püssile ja wähtisid tarretult maha wõi wõssa. Nad unelesid wististi sinisest suitsust, mis sügawale rippuwate õlgkatuste alt wälja wenib, ja tasakesi podisewatest pottidest, mis seisawad suitsewal tulel.

Kwango silmitses oma mehi.

Iboko lugew, lai nägu oli teraw ja augus nagu raskesti haigel, aga tema keha ilmutas waikset, wõitmatut jõudu, kui ta seal püssile toetudes seisis ja näo pööras sõdurite ja kandjate poole, kes teisel pool oja läbi soo ja üle juurte edasi kõmpisid.

Mõnus oli Kwangol Ibokot silmitseda; siis pööras temagi oma näo marssiwa salga poole.

Ja kui ta nägi, kuidas ta rābaldunud, määrdinud ja läbimärjad mehed pikkamisi ja ähkides läbi pori edasi tungisid, siis torkas temale silma, et ta peale jalgade imemise ja matsumise soos ainustki heli ei kuulnud. Teda ümbritses tühi, rõhuw, julguseta waikimine.

Siis tuli üks mees metsast temapole.

„Kas wiibib Salonga Upotos?“ küsis Iboko, toetudes lõuaga püssirauale.

„Ei,“ wastas mees. Salonga ei olla weel sinna jõudnud. Temast ei olla midagi kuulnud.

Siis jatkas mees oma rännakut.

Ja jälle nägi Kwango peameest oma ees, kuidas ta temale tookord marsikāsu andis. Õudne rahutus puges ta südamesse; midagi ta mälestuses pidi olema selle hirmutunde sünnitanud; aga ta ei teadnud, mis see oli. Täis hirmu nägi ta paljast meest tema ebasoowitawa teatega teisele poole jõge kaduwat.

Tal oli kibe külm, ja tal oli himu teele heita ja kāgarasse tõmbuda magamiseks.

Ja ta waatas seersandi poole, kelle sünge, tarretu pilk walge palawikpalawa hinge sügawat rahutust näis ilmutawat.

Miks ei olnud Salonga temale wastu saatnud käskjalga, kui ta oli kohale jõudnud? Ja Kwango ajas enese püsti ning sirutas oma kanget selga.

„Edasi!“

Pikk sõdurite, poiste ja kandjate saba libises suure lagendiku äärt mööda ja eemalt üle noore maniokipõllu paistsid baananimetsa alt ühe küla katused.

Igal pool nägid silmad noori manioki- ja õrnu riisi- ning maisipõlde; ja

Wan. kordnik **G. Kasemets.**

1. detsembri 1924 a. kangelane, kelle energilisel kohusetruul vastupanul äpardus riigikorra kukutamiskatse.

metsa äärest wiipasid kastaniatesarnased puud oma suurte, sõrmiliste lehtedega koduselt.

Tuhmist taewast hakkas pärastlõunapäike läbi murdma. Tuuleõhku polnud tunda. Küla onnide wahel nähti inimesi edasi ja tagasi käiawat, aga mingisugust heli ei kostnud. Igall pool walitses surmawaikus nagu meeskonnaski.

„Kas Te midagi ei ole kuulnud peamees Salongast?“ küsis Kwango inimeselt, kui ta mehed pikkamisi marssisid onnide ja banaanide wahele lagedale platsile.

„Ei midagi,“ wastas üks wana neeger, silmanähtawalt kohalik ülem, kes neile, kari noori mehi ümber, wastu tuli.

„Kus on Sangalimene maja?“ küsis Kwango edasi.

„See küla kuulub mulle. Olen Kim-poko. Wiibime alles kuus kuud siin. Sangalimene on siit lahkunud. Pead minema weel mööda kolmest põllust ja üle kahest ojast, enne kui tema külla jõuad.“

Iboko silmitses wanamehe kortsus nagu umbusklikult. Tema arust oli see kummaline, et Sangalimene oma wanst elukohast lahkunud ja et keegi midagi polnud kuulnud peamehest, kes ju ometi wististi kohale oli jõudnud.

Paljudel aastatel, mil Iboko ühes Sa-

longaga marssis, polnud peamees weel kunagi hiljaks jäänud.

„Kas teil minu meeste jaoks pole toiduaineid? Meie ei ole enam mitu päewa söönud?“ küsis Kwango.

Wanamees wastas:

„Oleme väga waesed. Meie põllud on alles üsna noored. Aga Sangalimene juures leiate hulga riisi, maisi, maniokki ja banaane.“

Iboko ei ütelnud muud, kui sosistas tasakesi ise omaette:

„Lokuta“ („Wale“).

Nüüd lookles meeskond edasi. Kwango oli surmwäsinud, kuid tahtis peameest weel täna kohata. Ta pidi Sangalimenega tingimata rääkima. Tee ääres seisis onn onni kõrwal; wõidi näha wäikesse õue ja madalasse kööki, kus naised kloppisid banaaniputru ja keetsid pondut. Onnide ees istusid mehed ja silmitsesid sõdureid laisalt, pelglikult. Pikkamisi kõmpisid Kwango mehed oma wäsinud, aukulangenud nägudega edasi; nii mõnigi pilk langes igatsedes aurawatele pottidele ja nii mõnigi käsi läks rusikasse külarahwa wastutulematust nähes.

Hilisel pärastlõunal, pärast läbiminemist laialdastest küpsetest wiljapõldudest, jõuti Sangalimene küla äärde. Kwango kuulatas rahuldusega rõõmsat pominat, mis manioki põldude wahelt looklewate punaste mütside ridade alt tõusis. Ja teda ennast wärskendas waade toiduainete määratumale rikkusele.

Kui ta parajasti ümber banaanimetsatuka pööras, mis küla onne tema silmade eest seni warjanud, nägi ta suurt maisipõldu üsna pahemal pool metsa ääres. See põld nägi wälja selline, nagu oleks teda alles hiljuti laastatud. Pikad kõrred olid maha tallatud ja igale poole laiali litsutud. Teda üllatas, et kõweraitel kõrtel weel maisikurikaid leidis.

See waade kiindus ta ajju ja äratas temas sama õudusetunde, nagu see teda teel metsas oli wallanud.

Aga see tunne haihtus äkki; sest suurelt platsilt küla walgekslubjatud sawionnide wahelt kajas korruga kõr-wulukustaw kisa tuhandetest inimkõrdest. Kisendati, lauldi, tantsiti ja trummeldati taktis. Noored mehed ja naised kisendasid ja laulsid ning keerutasid

ringi. Kwango taipas warsti, et see laul ja tants tema meeskonna tulekule oli määratud.

Suur parw noori naisi tantsis temale ja ta meestele wastu; nad plaksutasid käsi, trampisid ja kisendasid kui meelatud. Ja ühest suurest onnist tuli rõõmsasti naerdes Sangalimene ise, saadetud terwest staabist noortest ja wanadest meestest, kes olid relwadeta ja ehitud pärlite ja messingehetega.

Juba eemalt hüüdis Sangelimene Kwangole:

„Tere tulemast minu külas, walge mees, suur pealik, isand saja püssi üle! Tere tulemast sinagi, Iboko, põlismetsa õud!“

Naised tantsisid kuni sõdurite ridade wahele, ja need naersid wabastetuina ootamatu rõõmsa wastuwõtu ja läheda wõimaluse üle kõhtu täita.

Kwango oli täitsa kohmetunud, kui ta wäsinult ja nõrgalt seisis äkki Sangalimene ees, kes wahetpidamatult naeris ja lobises. Ta ei tunnud enam midagi kõigest wihast, mis teda päewade kaupa oli täitnud pärast Sangalimene wiimast külastust Vanakandas. Selle wägewa inimesesööja kawaleripärane, loomulik üleolewus ei jätnud teda mõjutamata. Nii tihti kui ta kohtas selle mehe sügawat, musta pilku, milles ime-

Reamees **A. King**,
1. detsembri 1924. a. kangelane, kelle kohuse-
truul ja wahwal tegewusel äpardus riigikorra
kukulamiskatse.

Preili **H. Allas**,
1. detsembri 1924. a. kangelane, kelle energilise
tegewuse tagajärjel äpardus kommunistide riigikorra
kukulamiskatse.

likul wiisil kõrgus ja jõud paistsid, oli tal tunne, nagu oleks ta pidanud ennast wabandama sõnade eest, mis ta temale Vanakandas wihaselt oli järele hüüdnud: „Metselajas, inimesesööja, wale-taja!“

„Kas Te pole midagi Salongast kuulnud?“ küsis ta Sangalimenelt.

„Ometi, ta jõuab warsti siia. Käskjalg teisest külast on tema tulekut juba teatanud. Salonga on teel.“

Seda kuuldes sai Kwango süda kergemaks. Ta oli weendunud, et ta sõdurite kannatused nüüd lõpewad, ja rõõmsasti naeris ta wastu poistele ja tüdrukutele, kes sõdurite wahel tantsisid.

„Nüüd ei tarwitse me enam nälgida,“ hüüdis ta lähemale salgale, ja sõdurid naersid näljaselt ja püüdsid tantsijaid kaugemale tõrjuda.

„Kas tahad meestele kohe toitu?“ hüüdis Sangalimene.

Kõik sõdurid kisendasid: „Jah.“

Ainult Iboko seisis kõrwal ja silmitses kõike seda wäsinult ning süngelt. Tema ei wõtnud osa teiste rõõmust. Temal oli, nagu oleks ta tahtnud waljusti kisendada wälja maailma „Lokuta!“ Aga ta pigistas hambad kokku, waikis kibras kulmel ja laskis oma pea no-

russe nagu tundmatu, walusa saatuse ees.

Sangalimene aga hüüdis:

„Kuule, Kwango! Meil on hea meel, et tulite. Kõik, mis siin näete, kuulub teile. Salonga jõuab ka warsti siia. Seal eemal peate elama.“

Sangalimene osutas üle põldude, mille taga eemal pikk rida onne seisis.

„Oota siin Salongat. Käsi oma mees- tel püssid hakki panna, ja siis las nad lähewad sinna maisipõldu laastama!“

Sangalimene osutas suurele maisipõllule, mis teisel pool küla metsa ääres seisis.

Hetkeks tuli Kwangole meelelaastatud põld, mida ta tulles näinud. Aga üldises segaduses, mis ta ümber walitses, ei osanud ta seletada neid ebaselgeid kujutlusi ja aimdusi, mis ta ajusse kerkisid. Ta pidi leppima.

Ta kutsus mehed kokku, ja kuna laulmine ja tants jätkus, panid mehed oma püssid hakki. Siis jooksid sõdurid ning kandjad hõisates üle maharaiutud puude ja kändude metsa poole ning kadusid maisipõllule.

Ainult Iboko jäi, püss käes, Kwango kõrwale seisma.

Kuna pealik Sangalimene saatkond Kwango ümber kihelas, nägi ta, kuidas Sangalimene kellelegi oma taga märku andis; ja äkki taipas ta: üksipäini seisis ta siin tuhande keha käratsewas kires, kes inetus tantsus keerutasid. Nende inimeste vähemgi liigutus laskis teda tunda sügawat kuristikku tema enese ja nende wahel.

Nüüd hakkas Sangalimene ise tantsima. Esiti hällitas ta Kwango ees oma puuse, siis aga segas ta enese teiste tantsijate hulka.

Kwango jälgis teda silmadega. Selle palja walitsejakeha barbaarsed keerutused ja wäänakud ning ta lihastemäng äratasid temas hämmastuse ja wõikuse.

Siis kajas kõigest kärast läbi mingisugune karjatus. Siis weel üks ja siis

weel üks . . . Karjatused tulid maisipõllult.

— — —

Tund hiljem oli õhk täis surmahüüdeid ja hirmukisa. Ühtlasi märkas Kwango, kuidas kõigile seni rõõmsatele nägudele ilmus wiha- ja metsikuseilme.

Äkki seisis Sangalimene tema ees. Tema suur pealmine huul tõusis urisewaks murdjahirwituseks, näidates walgeid hambaid. Ja Kwango kuulis teda ütlewat:

„Siin on Salonga!“

Kwango wärises ja tundis, kuidas jõud temast lahkus.

Sest Sangalimene sirutatud käel seisis Salonga pea, kelle murtud silmad talle tarretult otsa waatasid.

Kwango kahmas rewolwri järele, kuid kuulis samal hetkel pauku. Sangalimene käewarred langesid laksudes külgedele; ta tuikus, pööras oma walged hambad taewa poole, kukkus maha ja oli surnud.

Nüüd pööras Kwango ja kõik kadus ta ümber nagu uduloori. Ta nägi, kuidas rahwas Iboko kallale tormas, kes seisis särawail silmil, suitsew püss käes.

Laul ja tants oli lõpnud, plats jäi surnuwaikseks. Kuid eemal woogawal maisipõllul, kus Sangalimene sõdurid tundide kaupa luuramas olnud, pritsis eri haawadest ja läbilõigatud kõridest.

Kui Kwango sekund hiljem nägi õhus liikumat särawat mõõgatera, mis ta pea pidi kehast lahutama, siis taipas ta terawates, tulipunastes mõtte-mõlkudes, mis oli sündinud.

Ta taipas, et peamees Salonga enelõunat kell kümme oma näljaste mees- tega oli langenud lõdwenenud mõtlemiswõime wäikese puuduse tagajärjel samuti kui temagi.

Siis kuulis ta kummalist rõhkimist, mis tõusis nagu aja sügawast ja ei kunagi aimatud kuristikust üles tema poole.

Wana põlismets naeris inimeste üle, keda piinasid samad surmawärinad, mis piinasid temagi surewat hinge.

Käekiri.

Ungari kirjanik **S. Guthi.**

Ma istun oma kehvalt möbleeritud üüritoas ja loen Conan Doyle jutustusi. See Conan Doyle on kahtlemala kawal mees! Ta kirjeldab oma tähelepanuäratavaid, saladuslikke lugusid, siis toob ta esile ühe kõikteadwa eradetktiivi, kes tegelase otsimise põnewaid niite muinasjutulise ninaga, hämmastawa energiaga ja uskumatuna näiwa osawusega seni wenitab ja sõlmib, kuni ta julgesti warjulelawa kurjategija kätte saab. Publik loeb neid lugusid himukalt, on waimustatud, ja talle ei tule hetkekski meelde, et teda osawasti nõogatatakse.

Mind eksitatakse minu mõtiskelus, Koputatakse.

„Palun!“

Piltilus daam astub ühe toredasti rietatud noore, tugewa mehe saatel minu tuppa. Ainus pilk tulijate peenele näole, riidetusele ja ilusa proua olekule, ja ma tean, et ta kuulub „ülemisse“ seltskonna klassi. Tema saatja on ideaalne meesiludus. Päewitunud nägu, tulised silmad, süsimustad wurrud.

„Härra detektiiv Tuzar?“

„Teie käsutuses!“

„Räägitakse, et olete osaw, usaldusväärt mees. Meie wajame Teie proovitud osawust, aga . . .“

„Möistan, armuline proua. Asi on õrnaloomuline.“

Noormees wõttis sõna enesele.

„Wäga õrnaloomuline.“

„Olen Teie teenistuses.“

„Ütlen juba ette, et ma isegi kõige suurema rahakulu eest tagasi ei kohku. Kui soovite, annan Teile suurema summa ette ja pärast saawutatud tagajärgi tasun ma Teile kõik rikkalikult. Aga ma kordan: peasi on waikimine.“

„Üleliigne hoiatus.“

„Nii siis — et asja juure jõuda —, Te peate teadma . . . wabandage! Kas wõin ma rääkida? Kas on kõrwal tuba tühi?“

„Wõite olla rahulik, mu härra.“

„Noh, siis peate teadma, et ma olen

ainult armulise proua sõber ja mitte mees.“

„Kas tunnete üksteist juba kaua?“

„Juba umbes kuus kuud.“

Daam ütles wahele:

„19. weebruari saab sest kuus kuud. Kui lubate, Kornel, siis jatkan mina: Lühidalt, mu härra, juba wiis nädalat wõrdub mu elu põrgule. Mul pole päewa ega ööd. Olen hirmus närwiline. Wärisen, kardan, sest iga silmapilk wõib mind tabada hirmus katastroof. Jutt on sellest, et meid juba wiis nädalat keegi igal pool jälgib, nagu wari, ja mina ei saa temast lahti. Kõik mu ettewaatus on asjata: too saladuslik keegi uurib hämmastawal wiisil kõik minu sammud wälja, saadab mu sugulastele, sõbrannadele ja tuttawatele nimeta kirju, milles ta kõiki meie kokkusaamisi täpselt kirjeldab. Ta kirjutab neile, et meil täna siin, eile seal kokkusaamine oli.“

„See häbematu!“

Seda ütles gentleman, keda daam oli nimetanud Korneliks.

„Möödunud reedel näiteks wiibisime

Kordnik **J. Weljola**.
1. detsembri 1924 a. kangelane,
kellele annetati wäljendatud
eneseohwerdawa tegewuse
eest Wabaduse risti aumärk.

Auwinklis ühes villas. Sõitsime sinna autoga. Widewiku ajal, kui autost väljusime, ei näinud meid keegi ja ei wõinudki meid keegi näha. Villa on tühi, elanikkudeta, meie ei kohelnud seal ainlust hingegi. Ja minu tuttawad töid mulle kolm päewa hiljem, üks teise järelle, nimeta kirjad, milles kirjeldati meie kokkusaamise tundi ja kohta ja muud täpselt.“

„Kummaline!“

„Eks ole tösi? Me laskime endid Korneli ettepanekul üheskoos päewapildistada. Ja mõtege, mu härra, nädal hiljem oli see pilt minu kõige enam

minu ees weel saladuses. Näitab rahu, aga see hirmus rahu paneb mu were tarretama. Ta haudub kättemaksmist. Kindel on, et ta midagi kawatseb. Mina ruttasin Korneli juure, siis politsei presidendi juure, kes minu wana sõber on. Palusin teda, et ta seda meest, kes minult mu rahu rööwib, laseks walwata.“

„Ja mis ütles politsei president?“

„Tema saadab mu Teie juure ja soowitas Teid mulle soojalt. Ma palun ja wannutan Teid, wabastage minu sellest inimesest!“

„Hm, hm! Raske ülesanne, aga oodake. Kas Teie kedagi kahtlustate?“

Prantsuse tank, mille püüdsid ära wiia kommunistid. Foto A. Wannas.

1. detsembril 1924. aastal, 5 aastat tagasi, tungisid kommunistid muu seas kallale ka soomusautode ja tankide diwiisile, kus üks allohwitser püüdis ära wiia ühte prantsuse tanki, milline katse äpardus weltweebel Rudolf Kapteini energilisel takistusel, kes surmas tankirööwija. Pildil asuwad pahemalt paremale: kindral P. Lill, kindral J. Laidoner, weltweebel R. Kaptein.

wihatud sõbranna käes. Ta külastas mind ja juhtis mu tähelepanu, sõprust näidates, hädaohule, ning andis mulle pildi noomides ära. Wiha allasurudes pidin ma seda sallima ja waikima, pidin teda isegi tänama. Hirmus! Kas heida wõi meel ära!“

„Jah, see on paha! Ja kui ma tohin küsida, on ka Teie abikaas juba mõne sellise kirja saanud?“

„Tahtsin sellest parajasti rääkida. Eile sai ta esimese kirja. Nägin, kuidas ta seda kohe luges. Ja kahwatas. Siis pani ta kirja kokku ja pistis taskusse.“

„On ta armukadedade loomuga?“

„Ja kuidas weel! Ta on armukade ja tasumishimuline. Nüüd hoiab ta seda

„Ei kedagi, ei kedagi . . .“

„Ja teie, mu härra?“

„Awalikult ütelda: mina kahtlustan armulise proua toatüdrukut . . .“

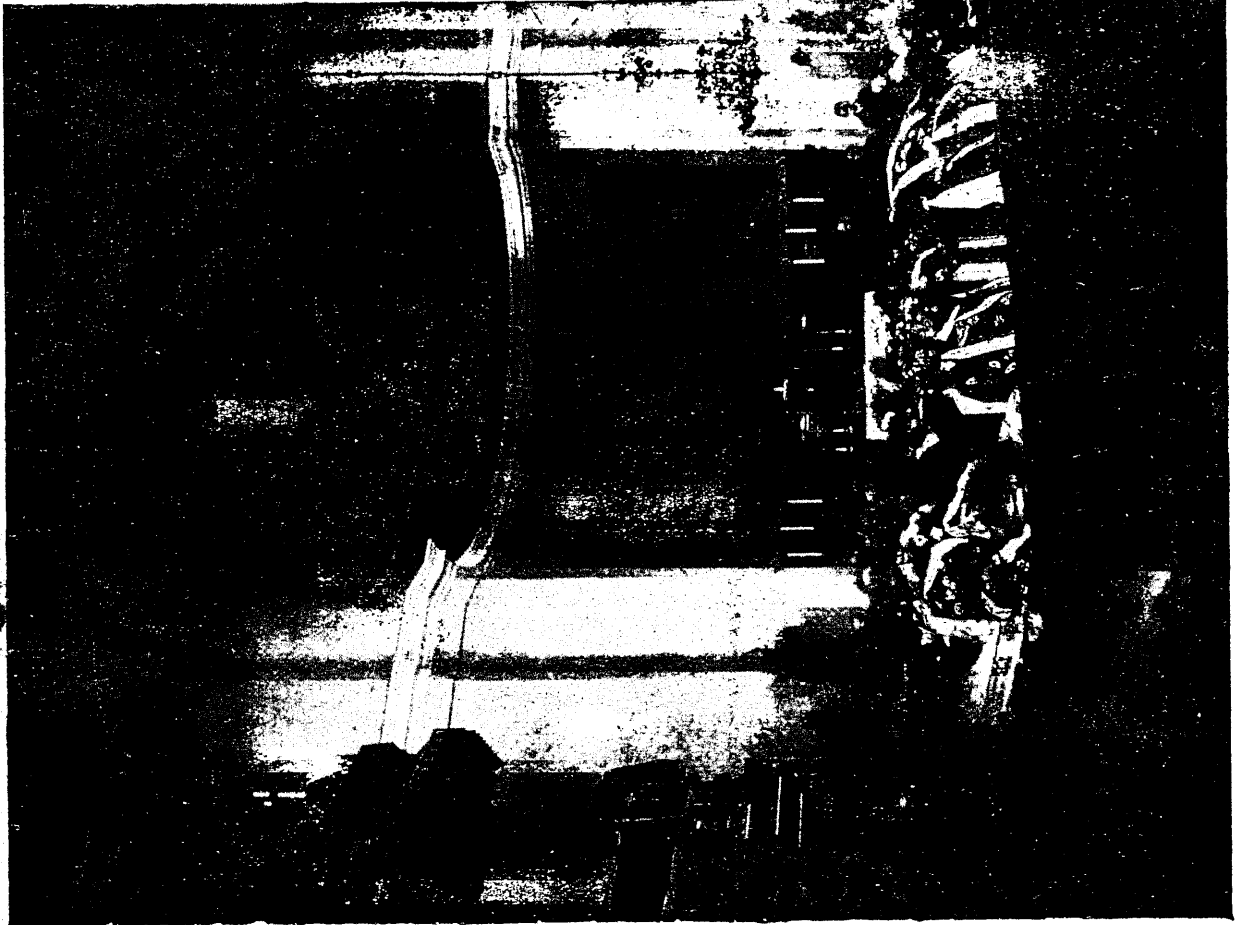
„Aga, Kornel! Maria ei tea ju isegi midagi. Tema on heasüdamega, aus tüdruk. Sellist häbematusust ma temalt ei usu.“

„Kui Maria tõesti Teie saladust ei teadnud, siis usun minagi, et selle härra kahtlus põhjendamatu on. Kas on mõni selline nimetu kiri ehk armulisel proual kaasas?“

„On. See on minu mehele saadetud kiri.“

„Kust Te selle kätte saite?“

1. detsembril 1924 aastal, seega 5 aastat tagasi, püüdis kommunistid vägivaldselt kukutada riigikorda Eestis, milline katse äpardus üksikute korraaktsijate ja sõjaväelaste energilise vastupanu tagajärjel. Siiski pidid 21 langema vägivalla ohvriks, kelle matus korraldati Kaarli kirikus, kus altari ees asusid: teedeminister Karl Kark, kol. leit. Herman Rossländer, kaptn. majoor Karl Stern, noorleitn. Harald Busch, noorleitn. Helmuth Wiiburg, noorleitn. Oskar Punnison, ametnik Adoli Eller, kadett August Udras, kadett Aleksander Teander, kadett Arnold Allebras, kadett Aleksander Tomberg, reamees Jaan Bergson, püüetav Johannes Kruusmann, raiooniülem Herman Ubin, kordnik Mihkel Nutt, kordnik Heinrich Lossmann, kordnik Jaan Holts, kordnik Johannes Kumel, Toomkooli inspektor Eduard Reinhold Grünwald, jaamatülem Jaan Laanus ja autojuht Heinrich Burmeister.

1. detsembril 1924 aasta kommunistide mässukatse ohvrid Kaarli kirikus.

Foto A. Wannas.

„Wõtsin ta taskust, kui ta öösel magas.“

„Näidake!“

Wõtsin kirja ja lugesin ta läbi.

„Imelik! See mees teab tõesti kõik! Isegi kõik peensused on tal teada.“

„Kornel oletab, et need kirjad on mõne naise käest.“

„Aga mina ütlen, need on mehe käest: muidugi on nad oskamatult wõõraks püütud teha. Tunnen grafoloogiat. Kuidas tulite mõttele, et läksite politsei-presidendi juure?“

„Kornel soovitas mulle seda.“

„Jah, mu härra, mina andsin selle nõu. Lõpuks peab ju ometi midagi tegema. On viimane aeg, et selle kaabaka kätte saame.“

„Aga Teie pidite ju ka arwestama, et asi sellega awalikuks tuleb. Siis on skandaal käes! Osawad politseiteadete kogujad nuusiwad kõik wälja. Aga läheme edasi. Kellele kuulub villa, kus Te möödunud reedel wiibisite?“

„Armulisele prouale!“

„Ja millal otsustasite Teie sinna minna?“

„Päew warem.“

„Eksite, Kornel. Minu mõte oli sinna minna. Wõtsin villa wõtme ja teie kuulsite alles autos, kuhu me sõidame.“

„Nii see on. Ma eksisin tõesti.“

Nüüd oleme õigel teel! See näiliselt süütu wäike eksitus walgustas seda saladuslikku lugu heledasti. Ma olin jälil.

Noormees wõttis rahakoti ja pani mõned suured rahad lauale.

„Siin on käsiraha! Kui Teie tagajärgi saawutate, lisan kolmekordse sunma.“

„Usaldage mind, mu härra. Ma ei jäta midagi tegemata, mis mulle võimaluse annab selle alatu, salakawala ja inetu inimese näo eest näokatet maha rebida.“

„Armulise prouaga ei tohi Teie ühendusse astuda. Kui Teie mõnesuguseid teateid ja andmeid wajate, siis, palun, tulge minu juure. Kella wiie ja kuue wahel olen ma pärast lõunat alati kodus.“

„Palun wäga. Ja siis palun kirjutage mulle siia sellele paberiribale oma aadress.“

Helde gentleman kirjutas ruttu oma

aadressi. Mina heitsin sellele riidwawa pilgu, aga sest pilgust aitas mulle paari kinnipidamiseks. Noor proua tahtis mulle lahkesti juba kätt anda.

„Palun wabandust, armuline proua. Enne kui lahkute, lubage weel midagi küsida. Kas on Teil mingisugust oma warandust?“

„Mul on Budapestis kolm wõlgadeta maja ja Borsodi komitaadis suurem mõis. Muidugi teada ka wõlata.“

Ilus gentleman küsis naeratades:

„Tahaksin teada, mis ühendus on armulise proua warandusel nimeta kirjajadega?“

„Kas pean selle peale õieti wastama?“

„Palun, awalikult.“

„Kahetsen, et ma Teie arwamist et jaga, sest ma toonitan weel kord, et need nimeta kirjad on ühe mehe kirjutatud.“

„See on waateasi.“

„Olen selles weendunud. Sel mehel aga ei wõinud muud eesmärki olla kui awalikku skandaali sooritada, et wihane abikaas oma truuduseta naise wastu abielulahutuse algaks.“

„Sellest ei saa ma aru.“

„Aga ma räägin küllalt selgesti. Armuline proua on wäga rikas ja nimeta kirjajade kirjutaja püüab pärast abielulahutust ühes armulise prouaga ka tema warandust omale saada.“

„Julge järeldus.“

„Tõendan Teile, et mul õigus on. Waadake, palun: Need nimeta kirjad wõis kirjutada waid mees, kes ise selle salaja kokkusaamise juures wiibis.“

„Aga meie olime ju ainult kahekesi. Tunnistajateta.“

„Seda pahem Teile!“

„Mulle? Näib, et räägite ebamääraselt.“

„Wastuoksa! Wõtame kord selle nimeta kirja ja wõrdleme seda aadressiga, mis mulle praegu kirjutasite. Mõlemad kirjad on sama käega kirjutatud. Ja selle tõenduseks polegi waja olla asjatundja. Rutuga, wõib olla ka harjumuses kirjutate Teie oma elukoha aadressi sama järelehtud käekirjaga, millega Teie olete kirjutanud nimeta kirjad. Palun, armuline proua, siin wõite seda ise oma silmaga näha.“

Paljastatud gentleman tahtis ennast kaitsta, aga sõna jäi tal kõrisse kinni. Ta kogeles arusaamatuid sõnu ja waatas surnukahwatult armulisele prouale.

See aga ei lausunud sõnagi. Ta mõõlis meest pealaest jalatallani ja andis siis talle laksuwa kõrwalopsu. Siis lahkus ta uhkel sammul toast.

Jon.

Austria kirjanik **Hans Riebau.**

„Jon seisis trammis. „Wabandage,“ ütles ta, sest ta oli üht paksu härrat sigariga riivanud. Ja ta kloppis teise mantli kraelt hoolikalt kõik tuhakorra maha.

Möödus minut. Äkki sõrmitses paks härra oma westiwäljalõiget.

„Teie warastasite minu krawatinõela,“ ütles ta.

„Mina?“ wihastas Jon. „Lubage —“

„Jah“, hüüdis paks härra (ja konduktor wiipas juba linnawahti), Teie puistasite sigarituha mulle meeleldi mantlikraele, et siis —“

„Nimed, palun,“ katkestas linnawaht.

„Siegel,“ wastas paks härra, „kaupmees Siegel.“

„Ja?“ wastas linnawaht Jonile.

„Siin mitte,“ ütles Jon rahulikult.

„Siis politseisse.“

Nad läksid politseisse.

„Tema warastas minu krawatinõela,“ kordas Siegel.

„Ei,“ ütles Jon, „otsige mu ometi läbi.“

Kaks politseinikku otsisid Joni läbi. Ei leidnud mingisugust krawatinõela.

„Kas ofete nõela ka tõesti kannud?“ küsis politseinik.

„Ausõna, wististi,“ ütles Siegel. „Aga kui Te midagi ei leia —“

Ta kehitas õlgu ja lähenes uksele.

„Oh palun,“ ütles Jon, „otsige see härra ka läbi. Wõimalik, et tal nõel taskus on, kuna ta teisi haawab.“

„Seda ei ole,“ seletas Siegel. „Sellepärast, palun —“

Ametnikud otsisid ja leidsid nõela

ilusasti paberisse mässitult tema rinna taskust.

„Möistatus!“ hüüdis Siegel. „Lihtsalt arusaamatu. Aga ma palun endastmõistetawalt wäga wabandust.“

„Kerge ütelda,“ lükkas Jon pakutud käe tagasi. „Muidugi kaeban ma Teie peale. Kergemeelne kahtlustus. Ei mõtlegi seda enesele lasta meeldida.“

„Jumala eest,“ ehmatas Siegel. „Olen muidugi walmis kahjutasu maksma. Wiiskümmend marka. Olen ärimees, ei taha protsessi.“

„Teenin omale ise raha,“ ütles Jon. „Minu toodi trammilt kui waras politseisse. Tuttawad nägid mind. Mina nõuan kohtulikku autasu. Igal tingimusel!“

„Tont,“ põrnitses Siegel. „Mina koht ei taha. Sada marka?“

„Ei.“

„Kakssada?“

„Ei.“

„Kolmsada?“

„Jah,“ ütleb Jon ja wõtab tseki. Siegel pistab nõela oma krawatti. „Tuhat tänu,“ ütleb ta, raputab Joni kätt ja läheb. Jon naeratab.

„Juhtus hull lugu,“ seletas Siegel kodus ja jutustas.

„Ja kus su krawatinõel nüüd on?“ küsis ta proua, kui mees lõpetas.

„Nõel?“ kähwas Siegel krawati juure . . .

Aga nõel oli kadunud. Lõplikult.

Samal ajal seisis Jon trammis.

„Wabandage,“ ütles ta, sest ta oli oma sigariga üht wanemat härrat puudutanud.

Pagulane.

Sakse kirjanik **Kurt Heynicke.**

Tema elu möödus lautade wahel, maanteel, põldudel ja umbsetes talumajades, millistel on madalad laed ja väikesed aknad.

Ja kitsale talumajale wõrdus ta olemus, ja ta wiis maailmale waadata oli piiratud, nagu pilk läbi väikse talumaja akna.

Temal oli harilik nimi, Dupont, ja sellenimelisi on palju, kes üksteisest ainult wähe lahku lähewad, ehk olgu siis waid näo juhuslikult mitmekesiduselt.

Jeanne Crayot oli tüdruk, kel lai süda. Dupont tahtis teda armastada, ja ta armastas lihtsalt ning ustawalt. Aga ühel päewal oli Dupontil selle Jeanne Crayot' pärast mõrtsukatöö südame-tunnistusel, ja pärast ta nuttis ning kahetses seda, ei saanud seda aga enam olematuks teha, et ta wallasekretäri noaga oli surnuks löönud.

Kohtuistungul kuulis Dupont, et willets wallasekretär tema ainus wõistleja polnud olnud, ja see tõsiasi wirutas ta täiesti roopast wälja. Sest hetkest saadik ilmutas ta sellist ükskõiksust, et seda kohtunikud wäga pahaks panid.

Nad mõistsid waest Duponti walesti, sest see ükskõiksus oli kurbus, ja nad ei näidanud wähematki halastust, sest kui kõik armastajad oma wõistlejad ära tapaksid, siis sureks maailm warsti wälja.

Ja nõnda mõisteti Dupont Guyanasse sunnitööle. Tema wõttis selle otuse wastu nagu mees, kellele saatus täieliku alistumise wastu seab — ta oli tuimaks tehtud.

Ja siis tuli meri. Ja mere likuwus hakkas temale külge; ta ärkas, ta tuimus pudenes temast ja tal oli hekeid, milles ta unustas, et ta wang oli.

Kui ta wanglateritoriumi soode õhku hingas, siis teadis ta, et tema jaoks olemas oli weel ainult kaks võimalust: kas põgeneda wõi hulluda. Aga sajast põgenamiskatsest luhtus üheksakümmendüheksa, see oli hirmus arwustik.

Mingisugusel transpordil Cayennes

õnnestus tal see ometi ta wangipõlwe kolmeteistkümnendal kuul. Ta jõudis asunduse rajale, läks sellest üle ja hiilis mere äärt mööda edasi. Kerjas ja warastas söömiseks.

Eesmärki tal ei olnud. Ta ei teadnud, kuhu minna. Ainult seda teadis ta, et ta oli waba, ja seda oli palju. Aga mitte küllalt. Ta oli wäsinud, walmis. Dupont wajas rahu puhkust, und. Ta wajas aega oma uue wabaduse tarwis.

Kui ta kord ühel ööl kiwide wahel magas, mere kõrgel kaldal, ja torm wihma ta nahal piitsutas, tuli temale mõte. Ja kui torm hommikul järele jäi, wedas Dupont enese ühte rannakülla ja andis mõista, et ta on laewaõnnestusest pääsnud.

Küla wähestes onnides elasid segawerelised indiaanlased. Gura, ühe segawerelise lesk, wõttis ta oma katuse alla. Nüüd oli Dupontil ase, katus, toitu, rahu ja wõimalust magada. Ta jäi sinna.

Naine oli tugew ja noor ja ei loobunud weel elust.

Ja Dupont tegi naisele uue paadi ja aitas teda kalastamisel.

Ühel päewal jooksid kõik külaelanikud kokku. Autoga oli külla jõudnud salk walgeid, teiste hulgas ka naisi. Tuldi autost wälja, mindi merekaldale, pildistati, mõõdeti, looditi ja sõideti wiimaks jälle minema.

Pärismaalased otsisid Duponti. Tema oleks saanud walgetega kõige paremini rääkida. Aga ta oli warju pugunud, ei tahtnud wõõraid näha. Ja wahtis müüripragude wahelt ärasõitjaile järgi. See oli olnud mingisugune ekspeditsioon, sellest oli ta aru saanud. Nad olid tulnud kes teab millise mõtte ja otstarbega. Aga nad olid talle meelde tuletanud, et ta oli walge, ainus walge külas, ja tema polnud seni weel sellele mõtelnud, nii wäga oli temas weel peitunud põgenemise ja tagaotsimise mõte ja tuimus pärast neid suuri ärewusi.

Ja Dupontisse tõusis ta minewik ja ta ei saanud oma mälestuse warjudest üle. Ja salamahti lahkus ta majast, naise ja külast.

See oli nüüd põgenemine iseenese juure. Läbi ürgmeisa ja soode ja üle Amatsoona. Tal õnnestus jõuda Bahiasse. Töötades mõni aeg sadamatöölisena, sai sa aurik „Bretagne“ peale koha.

Selle koha wõttis ta täie teadwusega, ta tahtis Euroopasse. Wõimalik, et targem oleks olnud jääda Lõuna-Ameerikasse, aga ta mõtted lendasid wanale mandrile ja kojuminekusooowid piinasid teda hullusti. Tegid ta eneste orjaks.

„Bretagne“ sõit katkestati. Mingisugusel itaalia reisijateaurikul oli Genuast Rio de Janeirosse sõites õnnetus ja lael wiibis enam kui nelisada reisijat.

Kui „Bretagne“ teise appikutse sai, saatis wajuw aurik juba oma surmahüüde S.O.S laiali—katlad olid lõhkenud.

Ühes „Bretagne'ga“ jõidis weel kaks teist laewa õnnetusekohale. Aitajad leidsid tihedalt täidetud päästepaadid ja inimesed, kes wees surmaga heitlesid ja endid korkwestide abil weel wee peal hoidsid. Aurik oli juba hukkunud.

Merehädalised kisendasid, kui kolm päästjat nähtawale tulid. See oli kole kisa täis lootust, hirmu, rõõmu, walu, wäsimust ja tüdimust.

Ka „Bretagne“ laskis oma päästepaadid wiibimata wette. Tarwis oli esiti weesolijaid wälja tuua. Üks tulisemaist aitajaist oli Dupont.

Kas ta tahtis heaks teha? Ta oli tapnud ja ei teadnud, kas ta seda kahetses, aga nüüd wõitis ta hulga elusid,— ja see oli enam kui ühe elu wõtmine. Kümme elu, kakskümmend elu, — jah, palju elusid wõitis ta ühe eest, mis ta waeselt wallase retäriilt wõtnud, tookord armukadeduses.

„Bretagne“ oli oma kohuse täitnud ja sõitis teele, palju päästetuid lael.

„Bretagne“ kapten aga mõtles, et mõned päästjad tuleksid märgisaamiseks esitada, eriti nimelt Dupont; tema tahtis mehi selle medaljega üllatada, kui laew kodusadamasse jõudis. Ja nõudis märke raadio läbi.

Tema kawatsus oli kena, tuli wäike pidu, ja wäga kena oli, kui reederei direktor ilmus ja kõik ajalehte pandi.

Dupont ei teadnud sest midagi. Kui „Bretagne“ Le Havre sadamasse jõudis, tuli sadamapolitse laewale. Tema ülesanne polnud elupäästmise-medaljesid jagada, waid ta pidi Duponti wangistama.

Kapteni sädeteade oli ta nime ära annud ja Dupont oli oma nime alles hoidnud; see oli tal suust tulnud, kui temalt pabereid küsiti, ja tema oli seletanud, et need tal laewaõnnetuse puhul on kaotsi läinud. Ja nüüd oli kapteni sädeteade põgenenud sunnitöölise jälle politsei kätte annud ja ükski Duponti poolt päästetud elu ei jaksanud teda enam wabastada.

„Põgenenud sunnitööliline,“ ütles politseinik.

Kapten oli tubli mees ja riigikodanik, kes seadust ning korda austab, aga sel hetkel wihkas ta politseid.

„Miks ei ütelnud Teie mulle seda, Dupont?“ küsis ta.

„Tahtsin jõuda koju, kapten, ja walepabereid ei saanud ma enesele Bahias enam muretseda, ja siis arwasin ma, et ehk kõik hästi läheb . . .“

Ta laskis pea norgu ja pigistas silmad kinni; ta oli wäsinud, nii hulga põgenemise järele wiimaks wäsinud.

Dupont sirutas käed wälja. Ta käte ümber pandi käeraud ja politseinik saatis ta maale.

Siis oli ta igatsus täide läinud — ta jalad astusid kodupinnale.

Külmal ajal.

P. Grünfeldt.

*Kui inimeste külmus sind
kord raskelt, raskelt rõhub,
ja kürbust täis on sinu rind
ja see su usku lõhub —*

*Oh ära lase iial jääd
siis oma hinge tikku,
ja ära lase longu pääd,
su pääd nii murelikku,*

*waid hoia hinges alale
sa külmusele tõke,
mis sooja jagab sinule:
kuum armastuselõke.*

Sillatornis.

Saksa kirjanik **Willy Wagner.**

Juba kolmkümmend aastat elasid Wernerid sillatornis.

Juba kolmkümmend aastat nägid nad oma jalgade ees jõge, mis silla mõlemaid torne kalda ääres loputas ja öösel ning päewal oma sulisewaid wooge neist mööda nihutas. Need olid kaks hiiglatorni, mis tehtud kõwadest kiwineljäandikkudest, uhked ja kõrged nagu kindlusemüürid, ja ühes neis seisis Wernerite pisike kortermeetripaksuste seintega ja väikeste akendega, kust sinitaewas sisse waatas ja kust kaudu kaugusest nähtawale tulid Hesseni wiinamäed.

Sild ise wõlwas suurtes, wõimsates kaartes, mis nagu igawiku jaoks loodud, üle jõe, üle laia, suure jõe tema rahutu weega, mis mõnikord oli hele ja selge, siis jälle õrn roheline ja mõnikord isegi mustendama löi. Silla kandis kaht teed jalakäijatele ja kakspairi roopaid raudtee jaoks. Wõredegaga piiratud jalgteed olid kitsad kui paelad, waewalt wõis seal inimestepaar käewangus käia. Roobaste wahelt, mis seisis laiadel raudpakkudel, säras jõepind, mis nägi ülewalt wälja sile nagu õline, näljane woog, mida kardeti.

Juba kolmkümmend aastat kuulsid Wernerid ronge üle selle raudsilla wurawat ja ragisewat. Tookord pärast silla awamist noore abielurahwana ja lootuserikkalt wäiksesse tornikorterisse asudes ei saanud nad nädalate kaupa magada. Alati, iga tund, päewal ja öösel, walitses seal ragin; raud hoigas rongide koorma all ja roopad paendusid pisut nagu wedrutaw pael.

Torn, see hiiglane, mis nii kindlasti seisis oma kaljul, wabises igakord taksakesi, taldrekud kapis wärisid hirmu pärast ja noorik wärises ühes nendega. Eriti kui mees wäljas wiibis, silda waatas, tema rauda silitas ja hellasti ta neete kobas. Sest täpselt wõetuna oli see ju tema sild — keegi teine peale tema ei hoolinud sillast nii. Küll oli olemas kõrgemaid ametnikke, kes wahetewahel ilmusid ja mõne minuti silda waatlesid. Aga see oli ka kõik. Nad usaldasid — waest sillawalwurit. Ja mida enam see walwur silla orjaks muutus, seda enam

hakkas ta teda armastama. Warsti ei kuulnudki nad enam silla raginat; see oli temale ja ta naisele muutunud tutawaks lauluks, mis warsti ainult weel sügisel kohale jõudnud wäikest Wernerit jõudis rahutuks teha.

Ja aastad woolasid siis nagu jõgi nende pisikestest akendest mööda, alati ühtlaselt, kord naeratades ja heledasti, kord tumedasti ja mustalt. Kuud wormusid kewadeks, suweks, sügiseks ja talweks, rongid weeresid päew päewa järele üle silla, mille uus hall kleit nüüd juba oli must ja nõgitunud.

Kui mehel kord oli pühapäew, kui töötunnid temale lubasid lühikesi wabu tunde, siis istusid nad õhtuti lastega akna juures ja unistasid wastu rongidele, mis eemalt esile kerkisid, alles weel pisikesed suitsulipud, mis lähemale tulid, suuremaks said, mürisedes silla teraspaelale astusid ja edasi weeresid kaubaga ja inimestega, eemale teisele maale, millega sild kodumaad sidus, kaugele maailma, mida sillatornis waid aimati.

Need olid kiirrongid oma õhetawate, ähkiwate, rõõmsasti wilistawate masinatega, mis täis inimesi edasi tormasid, wõi rasked, pikad kaubarongid, mis tõid toitu ja tööd, mille wedurid hoigasid ja ägasid, ilma elegantsita oma töörohket teed otsides. Samal ajal libisesid all jõesängi mööda laiad kaubalaewad oma teed, neli, wiis, wedurlaewa kõie otsas. Möödusid paljude rahwaste wärwid. Paadid paistsid nagu kääbused, wilkad mootorpaadid ruttasid neist mööda ja päike wiskas nende taha jääwasse waku kulda.

Ühetooniliselt kaswasid aastatest aastakümned.

Lapsed sirgusid, lahkusid koolist ja wanematemajast. Esile tulid lapselapsed, sild wärises nüüd weel enam kui enne, sest rongid olid muutunud raskemaks, wõib olla, et see oli ka wanadus, mida nemad nagu Werneridki tundsid, kes nüüd jälle ainult kahekesi sillakorteris elutsesid, nagu siis, kui nad weel olid olnud noored. Nende elu oli sillatornis möödunud.

Rõõmu ja muret oli sillatorn nende juures näinud, suwel ja talwel oli ta ühtlaselt kõwaks jäänud nagu raudne sõber, nagu hiiglawall, mille wastu maailma murdlained murdusid.

Kui nad siis lasti pensionile, mis tähendas ühtlasi lahkumist jõest ja roobastest, siis oli see piin ja walu. Waja oli lahkuda jõest, sillast, waiksetest paaridest, kes õhtuti üle silla läksid metsa, nagu oleksid nad läinud õnne otsima. Wõib olla oli see siis saatuse tahe, võib olla ka seletamatu kawatsus, õnnetus wõi muud, et mõni päew enne lahkumist gaasikraan lahti jäi ja mõle-

mad wanad surnult ja rahulikult oma woodis uinusid. Kaks elu täis tööd olid lõppenud elamast. Lahkumisetähtaeg oli täpselt täidetud Aga elu sillal jätkus, ruttas edasi.

Uus noor abielupaar asus sillale sil-lawalwurina elama. Ja jõgi woolab edasi, elu woolab edasi, kümme, kaks-kümmend, kolmkümmend aastat wõitlust ja tööd esineb uuesti.

Sillatorn aga seisab kindlasti ja käib kõigist üle, isegi rongidest, mille wile tänapäewal külm ja südametü ja asjalik on nagu uus aeg, millele nad wastu weerewad.

Kui oleksin ämblik.

Arnold Liw.

Püüab ja püüab, ning wiimaks ometigi läheb tal korda pient siidiniiti roostetand naelapea külge kõita. Alus on pandud. Nobedasti töötab must, suur ämblik, et ilusamat wõrku pimedamas kasarmu nurgas üles seada . . .

Laman haigena naril ja waatan ämbliku hoolast tööd — kõrwus lainetab tume, rõhuw surmaminejate laul . . . Wõrk walmib . . . Weel mõni nobe ringijooks mööda peakäike ja ehitus omas täies suuruses lookleb õrna aknaeesriidena nurka warjates. Ämblik mõtleb pisut, nagu palwetaks ta peale rasket tööd, ja poeb siis warjuurka, wana roostetanud kruwi taha, saaki ootama . . .

Kewadpäikese heledad kiired on äsja äratanud kasarmu tolmunud aknal ellu ilusa rohelise kõhuga kärbse. Talwe-

unest ärrganud, lendab paar korda aknal sumisedes ringi. Kuid siis, oh häda, nagu poleks ilmas rohkem ruumi — otsejoones petlikku siidiwõrku . . . Mõned meelegeitlikud rabelused, kiunuw pirin ja wang on ämbliku wõimuses. Ahnelt haarab ämblik oma ohwrist kinni ja imeb ta elumahlast tühjaks. Waatlen seda looduses walitsewat wõitlust olemise eest — pööran sil ad seinalt ja mõtlen . . . Elame aastasajal, kus kuldkroonidega ämblikud miljoni- tel elumahla tilk tilga järgi wälja imewad. Peas wilgub mõte, nagu oleksin ise ka üks must, inetu ämblik, kes toidab ennast rumalate kärbeste werest ja tööst . . .

Austrias, Dunajewitsi kasarmutes

16. weebr. 1916 a.

Ära huika.

Ed. Wöhrmann.

*Ära huika laanepõhja,
sealap mind ei olegi;
ainult üle nõmme huika,
sealt mind leiad tõesti.*

*Seal on minu lastekari,
minu lilled armsamad,
sealt mu isa ja mu ema
ammu pärit oliwad.*

*Ära huika laanepõhja —
sealap mind ei olegi;
olen ainult nõmme wõsu,
nõmmetaim ma — kidur nii!*

Kõrbefuld.

Ameerika kirjaniku **Zane Grey** romaan.

10

Indiaanlane lahkus laagrist ja tuli tagasi, kaasa tuues mõnesuguste kõrבתaimede juuri ja lehti, mida Gale ei tunnud. Neist keetis indiaanlane salwi. Siis võttis ta Laddyilt mähised ära, määris ta haavu selle salwiga ja jättis nad lahtijeks; ainult sõjel kattis ta nad kinni.

terweks. Jim Lash hakkas karguga käima ja aitas jafit teist cowboyd rawitseda. Thorne laemas, kuiwetu tont endisest jõuküllasest mehest; aga ta filmades, mis ikka jälle Mercedest otsisid, liikus elu. Ladd põdes. Glu ei tahtnud ta kuulidest läbistatud kehast lahkuda. Ta jäi kõh-

Marie Tomp.

Esimene Tallinna Wilditööstuse osanik ja tegelik juhataja on pärit Tõrwa linnast. Esialgu olid otsimise aastad ja alles 1919. aasta tõi kindla tegevusala, wilditööstuse: Nagu muudelgi aladel, polnud maailmasõja ajal wäljawaated wilditööstuses kuigi roosilised. Eriti rasked olid ajad Wabadussõja ajal, millal asutati esimene wilditööstus Tallinnas. 10. a. kestwusel on tööstus energilisel ja asjatundliku juhataja hoolet täiendatud mitmete kaunis keeruliste seadeldistega ja masinatega, nii et kaubarwitajateks pole mitte ainult eraisikud, waid ka ühistegelised ja riiklised asutused.

Salme Hendrikson.

Esimese Tallinna Wilditööstuse ärijuhataja on pärit Tartu linnast. Neiu Salme Hendrikson on jäänud truuks õpitud erialale: raamatupidamisele ja on 1919. aastast alates wilditööstuses tegew, millisele tegewusele on pühendanud ta kogu enese tööjõu, suurendades seega tegewusalade riiki, kus iseseiswalt tegutsewad energilised naistöösturid. Tööstuseaadused on lewinenud ka kaugeemale Eestist ja kaup on leidnud turu Soomes, Rootsis, Leedus ja Saksamaal.

Mõlemad naistöösturid tegutsewad kauemat aega iseseiswalt ning awaldawad osawust iseseiswalt töötamises ja tööstuse juhatamises. Ent kui naiselikule õrnasele seltsib kohane mehisus, võib olla kindel, et ettewõtte paisub ja areneb tegewusalaks, mis wõimaldab teenistuse nii mõnelegi Eestis.

Järgmisel hommikul paljastas ta haamad soojas, kuiwas õhus uuesti. Pikkamisi hakkasid haamad kinni kaswama ja wäline werejooks kadus.

Päewad möödusid ja muutusid nädalateks—nii paistis see wähemalt Galele. Jafi sai täiesti

naks, kuni ta ainult weel luukere oli. Ta tuudis ära sõbrad, kes ta eest hoolitsesid, aga ei saanud rääkida. Ta filmalaud liikusid, kõik muu keha oli tal kui kivi. Kõik see aeg ei saanud ta muud kui wett. Imelik oli, kui wintsfelt ta elu küljes rippus. Gale uskus et see jafi wajm

on, mis furma eemale peletas. See kummaline, wäsimata, kare, kinnine kõrbepoeg ei lahkunud haige kõrvalt. Tema suured, sünged silmad loitsid. Viimaks tuli ta Gale juure ja ütles, kuna kummaline naeratus ta pruunilt näoist üle helkis, et Ladd ellu jääb.

„Poisid, tulge siia,“ ütles Ladd tafakesi. „Ja Teie, Mercedes. Ja kutsuge jaffi!“
Jim Lash oli oma kargu juba ammu metja

Reegi ei teadnud wastata. See küsimus näis nii Gale't kui teisi väga üllatavat.

„Silmitsjege seda kaktust,“ jaffas Ladd. „Saawaseina kõrwal seisib kõwer jaguaro. Paar krõmpsunud õit, mis ford walged olnud, rippusid ta tüwe küljes.“

„Arwan, selle kaktuse järele otustades, e oleme märtsi lõpul,“ ütles Jim Lash tõsijelt. „Wististi juba aprillis. Waata oneti, kus päike seisjab, ja kas ja ei tunne, kui palaw ta on?“
„Ja kui oleme aprillis?“ ütles Lash piffa-

Esimene Tallinna Wilditööstus asub Heeringa tänawal majas nr. 4 Tööstus, mis on warustatud wajaliste masinatega ja seadeldistega, omab soliidsed, tüseda inim- ja mehaanilise tööjõu iseloomu. Tööstus walmistab kõik saadused puhtast lambawillast, mis saadakse kodu- ja wälismaalt. Kohale jõudnud will kraasitakse esmalt watiks. Watt wanutatakse ja aurutatakse wildiks. Wilt wärwitakse ja asetatakse pärast wärwimist liistule kuiwama. Selle järel läheb ese käärimisele ja lõplikule walmistusele. Peale harilikkude ja nahktaldadega wiltsaabaste walmistab tööstus erilist nahkkõwa wilti, mille walmistuswiis on tööstuse saladus. Tööstuse juures asuwas kaupluses on alati saadawal rikkalikus walikus mitmesuguseid, mitmekesistes fassongides wiltsaapaid meestele, naistele, lastele, bootikuid, imekauneid toakingi, aga ka kangaswilti ja ehituswilti. Sealsamas parandatakse ka wiltjalanõusid. Kodumaa näitustel on tööstus saanud rea auhindu, nende hulgast 12 esimest; Tallinnas, näiteks, on tööstuse saadused kroonitud järgi mööda 3 wiimast aastat suurte kuldaurahadega. Mitte ainult eraisikute poolehoidu pole wõitnud tööstus oma mõõdukahinnaliste, ent seal juures imekaunide, soliidsete tööstussaadustega, waid ka ühiskondlistes ja riiklistes asutustes on leidnud kõik saadused wäärilise hinnangu, mille tõestuseks on tellimistega tööstuse ülekülwamine.

wisunud, Thorne oli terve, kiigi weel pisut nõrk. Lõpmata pifaldaselt oli Ladd enese furmasuust wälja kiskunud. Ja nüüd ütles ta: „Poisid, tulge siia!“

Ta lamas lehefatuse all, mis päikese wastu tehtud. Ta pea seisib pisut kõrgemal padjal. Ta oli peeneks jäänud kui kriips, ja kui ei oleks olnud ta terawaid, mõtiflewaid, lahkeid filmi, ta nägu oleks wõrdunud näljafurma furnud mehe furnumaskile.

„Lahafjin teada, mis päew ja kuu meil on?“ küsis ta.

misi. „Noh, minu jutu siht on: aeg on, asuda Forloru Rivierisje tagasi minema, enne kui weeaugud ära kuivarwad.“

„Wieie läheme teele, Laddy, niipea kui ja juba jaffad sadulas istuda.“

„See on siis hilja.“

Järgnes waitus; need, kes Laddyt kuulnud, wahtisid esiti tarretult temale, siis üksteisele. Lash kobas oma haiget jalga ja Gale nägi, kuidas ta oma huuli keelega niisutas.

„Charlie Ladd, ega's ja oneti ei mõtle, et meie peame lahkuma ja sinu siia maha jätma?“

"Mis jääb teile muud üle? Palam ilm läheneb. Wäga pea kuivab weerule ära. Siis ei saa te enam minna. . . Mina lamen siin seltsi, ja Jumal teab, mil ma niikaugele jõuan, et mind võite kaasa võtta. See kestab veel nädalaid. Ja isegi kui minu siit elusalt ära viiakse, ei kolba ma ometi enam iial millekski. Jah, waadake, sellist asja juhtub mõnikord kõrbes. See polegi väga ebaharilik. Olen kuulnud mitu lugu, kus inimesed peavad edasi minema ja oma kaaslase maha jätma. Wäga mõistlik. Kui tuleb kõrbea mõidelda, siis ei või inimene sentimentaalne olla. . . Noh, kuidas ütlesin, minu laul on laulbud. Mis mõte on teil siin veel oodata? Kui te nüüd teele lähete, siis jõuate wististi veel koju. Otate teie aga võimalust mind kaasa võtta, siis on see juba hilja. Ei kesta enam kaua ja see laawa siin on ainus leekiv põrgu. Noh, poisid, waadake asja peale äieti! Siin, wana wemmas?"

"Ei, Laddy, ma ei suuda taibata, et sa ainult seda mõid nõuda."

"Siis jäta mu jaki ja paari hobusega siia. Meie toidame endid lambalihast. Ja kui wesi ei löpe —"

"Ei!" kattedas Lash ägedasti.

Laddy pilgus ottsid Gale nägu.

"Mu poeg, sina ei ole nii kangekaelne kui Jim. Sina saad aru, kui mõistlik minu ettepanek on. Forlorn Riveris ootab Nell. Mõtke ainult, mis see temale tähendab! Nell on pagana peen tüdruk, Dick, ja kas on sul õigus tema südant murda ühe wana kulunud cowboy pärast? Kujutle ometi, kuidas ta siin ootab, armastab näo ke kurb ja filmad punased nutust. Sina lähed, mu poeg, eks ole tõsi?"

Dick raputas pead.

Cowboy pööras pilgu Thornele, ja nüüd tuhmus ta hallides filmades teraw sära

"Thorne, Teiega on asi teine. Siin on rumal ja noor. Galet on hõyoaklad torganud, temal on kõrbeühwt meres. Aga Teie — mis pärast peate Teie siis siia jääma —, Teie õskate teed üksipäinigi leida. Seda mõib kergesti leida, sest paljud hobusekadjad on ta laiafs tallanud. Wõtke oma naine ja minge. . . Eks ole, Teie lähete ometi, Thorne?"

Rõhuga ja hetkeki wiivitamata wastas Thorne:

"Ei!"

Nüüd pööras Ladd Mercedesse poole. Ta nägu oli wiltustatud ja tema hääles, kuigi see sofistamiseks alanes, seisid selge ilus toon, nagu Gale seda veel iial enne polnud kuulnud.

"Mercedes, Teie olete naine, kelle pärast me mõitlesime. Kas peab see kõik olnud olema

muidu? Andke meile tunne, et oleme päästnud naise! Teie võite Thorne't minema sundida. Tema peab minema, kui Teie seda nõuate. Nad kõik peawad minema. Mõtlege õnne, armastuse aastatele, mis Teid ootawad! Weel nädal aega ja kõik on hilja. Kas võite kannatada, et ma Teid siin näen? . . . Lubage minul enesele jutustada, Mercedes: kui suwe kuumus laamat tabab, kuivame kõik kokku nagu hõõmlilaastud tule ääres. Põrgutuul saab üle selle mäe puhuma. Waadake seal neid kesküdi põõsaid, waadake, kui kõwerad nad on. See on kuumuse ja jänu piin. Kas tahate, et mina, et meie kõik Teid, naist, kelle eest me mõitlesime, nii näeme hukkuma. . . Mercedes, kas peab see kõik olema ilmaaegu sündinud? Ütelge ometi, et Thornele, wähemalt Thornele, kui mitte teistele, augu pähe räägite ja talle seisukorra selgete teete!"

Nii wähe mõju awaldas see palwe Mercedessele, et paistis, nagu oleks tal olnud süda nii kõwa ja tarretu kui selle maastiku laawa.

"Mitte kunagi!"

Rahwatamud näoga ja suuril mustil wälkuwail filmil ütles hispaanlanna selle sõna, mis tema ja ta kaaslased kõrbewangideks tegi.

Seda teemi enam ei puudutatud. Gale armast Laddy mõtetes lugea õskawat tumedat kawatust. Tema hämmastuseks tuli Lash sama kahtlusega tema juure. Seisakadid walwasid nad, et iial mõni rehw Laddy kiirete ja küüntesarnaste käte lähedusse ei sattunud.

Pikkamisi taganes tume wõlu cowboy hingest. Kui ta sellest täitsa wabanes, hakkas ta iga päewaga uut jõudu wõtma. Siis näis äkki ta wana kannatus kaduwat — ja ta oli ometi waremalt osanud niihästi oodata. Ta ootas kui hull terweksaamist. Waewalt suudeti ta isu rahuldada.

Päike ronis ifka kõrgemale, muutus ifka walgemaks ja leekiwamaks. Põunapunnil tormas kuristikust sügawikust tuul wabi arroyo; nüüd olid ainult weel palo verde ja mõned jaguarod roheliised. Iga päew alanes wesi laawaugus terme tolli wõrra.

Ainult jaki polnud sel ooteajal tegemufeta. Ta tegi üle laawamäe pikki julutuskäike ja iga kord tõi ta tagatulluses remolwreid, jaapaid, sombreerosid wõi muud, mis langenud bandiitide omad. Jial ei toonud ta sabulaid ega päitseid ja sellest järeldasid rahjanikud, et Kojase hobused juba ammu olid kofjan tagasi läinud. Milliseid oletusi ja millist segadust pidid need Forlorn Riverisse tagasi jõudes sünnitama!

Ootamispäewad weniid nädalateks. Ladd losus ainult õige pikkamisi. Wiimaks aga wõis

ta jälle käia, ja ei kestnud kaua, siis ütles ta, tema mõivat, kui ta sadulasse seotakse, isegi Jorlorini reisi ette võtta.

Rõõm valitses laagris ja kawatjusi sepi-
seti. Jaki ei olnud parajasti seal. Kui ta ta-
gasi tuli, jutustasid talle ratsanikud rõõnuga,
et nad nüüd valmis on üle laawa ja faktuse-
körbe reijima.

Jaki raputas pead. Jälle jutustati temale
oma kawatjustest.

„Si,“ kordas indiaanlane, ja tema süga-
wafõlaga hääle weeres läbi oruwaiuse. Siis
kõneles ta lühidalt. Nad olla liig kaua ooda-
nud. Wähemad weeaugud olla tee ääres ära
kuiwanud. Palaw sumi olla käes. All leetiva-
tes orgudes ootawat neid ainult surm. Siin
olla wett, rohtu, puud ja warju, ja mägestiku
fõrgemates osades mõivat lambaid lasta. Weest
jakkumat, kui see aasta mitte mehhiaklaste poolt
kardetud a n o s e c o (põuaaasta) ei olla.

„Dobake n'ihma,“ lõpetas jaki, ja nüüd kõ-
neles ta kui mees, kes on harjunud käskima.
„Kui wihma ei tule —“ tummalt ja otsusta-
walt osutas ta käega.

15.

H o b u s e h i r n u m i n e .

Oma talus Jorlorin Riveris seisjis Welsing
üksi oma pimedaks tehtud toas. Sees ja väljas
walitses sügaw vaikuis; piinaw lõunakuumus
seisjis kui palaw, raske waip maja peal.

Ta mõttis remonriwöö laualt ja nallis ta
pikkamisi oma ümber. Raske relwa kaal puu-
jal andis talle tuntud mugawa ja julgustawa
tunde. Ta pööras ühe poole, nagu oleks ta
tahunud wäljuda, wiivitas aga, ja hakkas siis
pikkamisi ja raskepäraselt toas edasi-tagasi käima.
Alli jäi ta laua ette seisima, rullis wöö jälle
lahti ja asetaski lauale tagasi.

See polnud lõplik otsus, ja seda teadis
Welsing. Tema oli tekkase piirielu wanul päe-
wil näinud. Oli olnud sheriff, kui seadus lää-
nes olene kae kiirest liigutusest. Ta oli näinud
nii mõndagi meest relwa lõplikult käest ära
panemat. Aga ta taga polnud lõpp. Wiimajel
ajal on ta hulk kordi nii seisnud ja see wi-
mane kord oli tal pisut raskem olnud. Oli
tähtsaid põhjusi, mispärast relw teda süngelt
meelitas.

Chafed, need waraahned ja edu uue jõe
südametunnistufeta agendid, töötasid Welsingi
hääwitsa oli, niipalju kui see tema omandust
Jorlorin Riveris tabas, peaaegu oma sibile
jõudnud. Ajajoosul kaotas ta kõik positsioonid,
mille pärast ta nendega mõitles. Ta andis asja
maa-asjus kohtuse ja kaotas. Siis kaotas ta
ka piiriinspektori koha. See oli talle olnud

raske löök, sest et ta leidis selle olemat üle-
kohtu. Peale selle oli ta weel teise samasuguse
alanduse jaanud. Üxi läks nii kaugele, et ta
maksu maksis Chafele wee eest, mida ta oma
alfalfa põldudele wajas. Allikas tema krundil,
mis iialgi ei kuiwanud, ei annud niipalju wett,
kui palju ta oma majas ja hobustele wajas.

Kõik need asjad olid Welsingile väga ras-
ked, aga mitte ainsad, mitte isegi wiletsamad
põhjused ta tujaks, mureks ja hõõgumaks wi-
haks. Ta oli weendunud, et Dick Gale ja tema
kaaslasted, selle jaki kõrbesse wiinud, mõitluses
olid langenud wõi muudu hukkunud. Kaks kuud
warem oli kari mehhiho hobuseid, weel sadulad
seljas, nälgimult ja meeletult altariorgu wett
otjima tulnud. Tehti kindlaks, et need olid
Kojase hobused. Nende tulek tegi asja weel
mõistatuslikumaks ja kiimatas Welsingi arma-
mist, et nii tagaactawad kui tagaajajad olid
hukkunud. Welsing armastas ütelda, tema juuk-
sed läinud halliks muret tundes ta ratsanikkude
faatusest.

Welsingi õnnetust ei jaanud mitte ainult
ainelise kahju arwele panna. Tema oli olnud
rikas ja nüüd oli ta waene, aga see õnnewahe-
tus ei oleks temale iial nii mõjunud. Siis oli
põhjuseks tema proua ja Nell, kes kannatasid
mitte ainult Dick Gale ja ta sõprade kaotuse
all: midagi saladuslikku ja rõhuvat oli nende
ellu tulnud. Welsing dateeris seda muudatust
teatud päewast, mil mrs. Welsing wanemas
Chafes oli ära tunnud wana kooliwenna ja
tagajilukatud peigmehe. Restis kaua, enne kui
raskepärane Welsing hakkas märkama, et mingi-
sugune asi tema majas ei sobinud. Pikkamisi
hakkas ta taipama, et tema naisel peale Gale
kaotuse weel mõni teine mure pidi olema. Ja
see kahtlus kaswas teadmiseks, kui mrs. Wel-
ding soowi awaldas kord oma wana kodu
Peorias minna. Ta ei ütelnud oma soowi, aga
ta näitas talle kirja, mis wanadelt sõpradelt
tuli ja tema juure oli tee leidnud. See kiri
sijaldas mõned teated, mille tõsidust ei jaanud
kindlaks teha. Aga need huwitajid ta naist.
Keegi wana kullaotstija oli Peoriasse tagasi tul-
nud ja oli mõnele sugulasele teatanud, et ta
wiisteistkümmend aastat tagasi Sonoyto kõrbes
Robert Burtoni kohanud ja et Robert Bur-
ton kõrbesse läinud, kust ta enam tagasi ei
tulnud. See Welsingi ei üllatanud, sest seda
oli ta juba enne abiellumist kuulnud. Ta naise
esimese mehe surmas polnud ta iial kahelnud.
Kummaline oli ainult, et nii Nelli isa kui ka
wanaisa kufagil Sonoro-kõrbes olid hukkunud.

Welsingil polnud naise soowi wastu midagi
ja ta katsus Nelli kaasa minema kihutada.
Aga Nell pani wastu.

Nüüd alles, pärast mrs. Veldingi lahkumist, leidis Velding tütres hingeseisukorra, mis teda hämmastas ja talle muret tegi. Teda oli pärast rahuliku kannatust Diek Gale pärast tabanud äkki kummaline rahutus, mida ta enam ei osanud varjata. Ta ei rääkinud Veldingiga oma murest, aga mõne aja pärast, mil ta selle üle pikemalt järele mõtelnud, leidis ta, et Nelli see meeleolu dateerus päevast, mil ta teda Radford Chasega oli elawas jutujamises näinud. See noormees ei olnud järele jätnud neiu ümber lipitsevast ja kui Velding temale mõtles, siis kiristas hambaid. Nell aga hakkas teda paluma, Chasega mitte tüli norida või talle käitji kallale minna. Selle sooviga järele Velding seni käis, aga see tegi ta järelnõulikuks ja walwaks. Pikkamisi kaswas ta imestus nähes, et Nell noore Chase lähenevini hakkas nähtawasti kallima. Wähemalt ei põgenenud ta tema eest enam kõrwale Sellest ei saanud Velding aru, uskudes, et Nell jeda poisji wihkab. Ja lõpuks a. was ta teadwat, et Chasedel Nelli peale miingijugune mõju oli, mida nad ka kasutasid. Seega ärkas Veldingis wiha, mida ta koge tunnud, aga mille wastu ta mehikelt wõidelnud, mis ta aga nüüd tumedate mõtete orjaks tegi.

Kessuwi mõõdus ja hilja tulid kōued. Aga kui nad wiimaks tulid, andsid nad oma wiibimise eest tasu. Velding ei mäletanud näinud olemat sellist hirmsat tormi- ja wihmailma, mis nüüd pōua katkestas.

Mõne päewaga oli Altariorg heleroheline muru, kust enam ainuiski tolmupilwe ei tõusnud. Forloru River woogas kallaste wahel kui pikaldane jõgi. Mlati oli kewadene weji Veldingit rõõmustanud, nüüd aga löi see temale kui piste riinda, mõteldes Chase suurele reservuarile, mis üle ajas. Selle reservuari kohin ei meeldinud talle. See käis ta närwide peale.

Velding nägi jällegi tööliti ilmuwat põldele, mis tema omanduse piiril seisid, Chased olid peakraawi kuni Veldingi farmini pikendanud, kuhu see efiotja ummikuis lõppes, ja selle siis teisel pool kruuti läbi Altarioru edasi kaewata lastnud. Nad olid tahtnud seda üle tema krundi ühendada, aga Velding ei olnud seda lubanud. Ta ei tahtnud neulega üldse tegemist teha. Kui ta nüüd töolistesalka nägi, waldas teda uudishimu ja kahklus.

Järgmisel hommikul päikese tõusu ajal wirutas hirmus plahwatus Veldingi peaaegu woodist wälja. Tema maja seinad pragunesid, aknad purunesid, pannid ning potid lendasid murtfudes pōrandale. Velding uskus, et Chasede dünamiidiladu õhu lendas. Ruttu riietus ta ja ruttas kõige pealt Nelli tuppä seda ra-

hustama; siis alles läks ta wälja waatama, mis sündinud.

Külarahwas oli wäga heitunud. Gult wiletstasti ehitatud sawionne oli purunenud. Suur kollane pilw lehwis kui suits jõe kohal ja silmanähtawalt Veldingi krundi ülemise raja juures just jõe ääres. Jõudes aia juure, muutus suits ja tolm nii paksums, et ta waewalt weel hingata wõis, ja tükk aega ei saanud ta aru, mis öieti oli sündinud. Siis nägi ta hiiglasuurt auku liiwas, umbes seal, kus wesiitamiskraaw tema piiril lõppes. Ei tea, mis põhjusel olid siin mehiklased eriti juure lõhkumise toime pannud.

Velding arutles. Ei mõtelnud enam juhustlikule plahwatusele. Aga miks see lõhkumine? Siis taganes ju labidagi eest. Kaljut siin ei olnud.

Pikkamisi läks Velding lähemale orule, kus ta hobused olid armastanud süüa ja kus paju-põõsastikus seisid allikas, mis tial kuuwaks ei jäänud. Siis waldas teda uudishimu. Pajuwojji eest kõrwaldades jooksis ta sinna.

Ta saabus parajasti, kui allikasse wiimane weji kadus. Purustamine oli maaaluse meeoja teifale juhtinud. Veldingi mitte tial kuuwam allikas oli häwitatud. Seda wäikest rohelist maalappi polnud enam olemas. Veldingi esimehe tunne oli kahetsuseta. Jial enam ei õõtsund nende pajude all ajaliliid. Pajudki närtjised ja surid warsti. Ta mäletas, kuidas ta palawail sumebil oli tulnud allikale jooma. Jial enam!

Ja seda olid Chased teinud! Milline põrgutegu, sellist allikat kõrbes häwitada.

Ruttu pōoras Velding ja ajas pea kullasse. Ta läks õfeteed kodu ja tuppä ning sidus enesele rewolwriwõõ im:er. Siis waatas ta rewolwri üle ja katjus, kas ta töötab.

Nell oli kõõgis einet walmistamas. Velding hüüdis ta tuppä.

"Tüdruk, mul on sulle uudiseid." algas ta.

"Õtji oma asjad kokku, ja sõidad ema juure!"

Nell wahtis talle tarretult otja, oli kahwatu ja ei saanud sõnagi kuust.

"Ja, Nell, minu elufait on Forloru Riveris lõpnud," jatkas Velding. "Täna hommikune plahwatus on meie allika häwitanud. Meil pole enam wett. See oli wiimane õlefõrs. Sellepärast peame siit lahkuma. Sina lähed ees, mina tulen pisut hiljem järele. See on kõik!"

"Jsa, sul on rewolwriwõõ!" hüüdis Nell äkki ja õjutas wäriwewa förmega rewale. Ta jooksis tema juure, ja esimest korda nihutas Velding ta eemale. Ta liigutused olid kaotanud oma wana, pikaldase pehmuse.

„Tõsi,“ vastas Belding jahedalt, kuna ta käsi revolvrütuppe silistas, mis ta küljel rippus.
„Olen viimasel ajal nii hajameelne, Nell.“

„Jsa!“

„Sellest aitab,“ ütles Belding sellisel toonil, millisel ta iial polnud Nelliga rääkinud.
„Valmistu nüüd aina ja siis paki oma asjad Forlorn Riverist lahkimiseks.“

„Forlorn Riverist lahkimiseks!“ soovistas Nell; ta kõhnaksjäänud käsi wargles üles rinna juure. Kuidas oli ta muutunud! Belding tegi enesele oma waljuse eest etteheiteid, kuid ei ütelnud seda. Nell kiburnes pikkamisi, just nagu Mercedes enne Thorne tulekut oli kiburnenud.

Nell astus läänepoolse afna juure ja waatas üle kõrbe kaugele mägede poole. Järgnes pikk waitus. Belding silmitses teda ja tundis, kuidas ta kõri nagu kinni nõõriti. Nell toetas küünarnuki afnaraamile ja wajus pikkamisi kõssi, kuni ta nägu ruudule wajus. Tasane nutt tuli ta suust.

Rasked sammud kostsid õuest, siis wärikes uks kõwa koputuse all. Belding awas. Säwel seisid Chase — isa ja poeg.

„Tere hommikust, Belding,“ ütles wanem Chase. „Meid äratas täna hommikul plahwatus ja me tulime siia waatama, mis on. Kõmal ektitus. Mehhiko tööjuhataja oli eile purjus ja tema mehed, need lollid, on wea teinud. Rahetesen waga, kui plahwatus teid on tülitanud.“

„Arwan, Chase, see on esimene teie lõhkumistest, mida ma heameelega olen kuulnud,“ vastas Belding niiugusel toonil, et Chase arusaamatult wahtima jäi.

„Mii? Noh, ma rõõmustan, et rõõmustate,“ jattas ta pisut kohmetult. „Olin mures teie olite alati nii õrn — me ei mõistnud üksteist iialgi. Jooksin ruttu siia, kartsin, et ehk ujute, et plahwatus — teate, Belding —“

„Tean üht, mr. Ben Chase,“ katkestas Belding ta kõne pöruwalt. „See plahwatus oli tõesti wiga, kõige suurem, mis te oma elus iial olete teinud.“

„Mis see tähendab?“ küsis Chase.

„Peate mind pisut wabandama, kui teil just himu pole asja kõhe lahendada. Minu tütar peab pakkima. Tema lahkus Forlorn Riverist. Ehk olete nii lahke ja ootate pisut.“

„Nell lähed äral“ hüüdis Radford Chase. Ta tuletas Beldingile meelde koolipoissi, kes pettunud on.

„Jah. Aga teile, noormees, on ta nimi mis? Burton —“

„Mr. Belding, ma sooviksin heameelega teiega nüüd kõhe rääkida,“ ütles Chase Beldingi kõnet katkestades. „On weel teisi asju,

tähtsaid asju harutada. Need tulewad joonde ajada. Kas tohine tuppä tulla, sir?“

„Ei, ei tohi,“ vastas Belding awameelselt.
„Mina silmitsen mehi, keda ma oma majja palun, täpselt. Aga ma wõin teiega tulla.“

Belding läks wälja ja pani ukse kinni.

„Tulge majast eemale, et Nell meie — meie juttu ei kuule!“

Wanem Chase oli wihas näost punane, aga katjus enmast ifka weel walitseda. Noor oli tufarie ja kärfitu. Ei pannud Beldingit nagu tähelegi. Nähtawasti ei taibanud ta seisuforda. Kui Belding majast kaugele puude all seisma jäi, leidis Ben Chase jälle sõnu.

„Särä, teie olete mind haawanud — mind ja minu poega. Kuidas julgete seda? Tahaksin teie tähelepänu juhtida sellele, et olete —“

„Pidage noff, teie — — —“ katkestas Belding. „Minult kui mõistlikult räägite, kuuln ma teid!“

„Tahaksin teid wiimast korda lepitada katfuda,“ algas Chase jälle rahulikult, „teie olete palju kaotanud ja loomulikult täis tusta. See pole pahakspeandam. Aga teie ei waata asjadele minu seisukohalt. Äri on äri. Ärielus wõidab ainult kõige tublim. Kohtud on minule õiguse annud. Teie olete kaotanud, sest et teie selgeks pole teha saanud, et selle maa omanik olete. Paljudki wõiwad Forlorn Riveri allikaid omale nõuda, aga kui neil pole maja ega dokumente, siis wõib igauks tulla ja neilt wee ära wõtta. Mina tahan peakraawi teie farmist läbi wiia. Kas ei saaks ma kofkulepet? Tulen teile wastu. Teie peate minu seltsist osa saama. Minul on mõju; kui lepitate, jääte paigale ja saate rikkaks. Sel orul on suur tulewik. . . . Minu huwi asjas on isiklik — Radford armastab teie tütart, tahab temaga abielluda. Meie suhted saawad olema ka perekondlikud. Kui minu poja õnn teie tütrest oleneb, siis wõite kindel olla, et ma kõik teen, mis wõin, et ta tema saaks. Ma annan teile kõigi teie kaotuste eest tasu. Noh, mis te ütlete?“

„Ei,“ vastas Belding. „Teie raha ei jõua teed minu krundist läbi osta. Ja Nell ei taha teie poega. Ja seega on asi lõpetatud.“

„Aga teie mõiksite temale augu pähe rääkida.“

„Seda ma ei tee, ja see on kõik.“

„Kas tohin küsida: miks?“

„Wististi. Efiteks on otsuse andmine, minu tütre asi, teiseks räägiksin ma temale ainult siis augu pähe, kui jutt oleks mehe st. Tunnen mehhiklast, tunnen üht jakit; sellele amafsin ma Nelli parema meelega kui teie pojale.“

Radford pomises midagi, wana Ben wihas-
tas, aga toibus jälle.

"Minu poja kosimine on teile auks, enam kui mõite armata."

Belding ei vastanud. Tema vahtis pikale teele, mis alla jõe poole viis. Ta ootas kül-mawerekselt.

"Mrs Beldingi tütrele pole õigust Burtoni nime peale," hüüdis Chase. "Kas teadsite seda?"

"Ei," vastas Belding rahulikult.

"Noh, siis teate seda nüüd," jatkas Ben pikawalt

"Kahtlemata mõite seda ka tõendada, mis ütlete?" küsis Belding samal rahulikul toonil.

"Tõendada? Usun küll. Tõendada, nii et igale mõislikule mehele mõin see selgeks teha. Olen pärit Peoriaist, sündisin ja kasvasin seal. Käisin ühes Nell Warreniga koolis. See oli teie proua neiu nimi. Tema oli ilus, lustilik neiu. Kõik poisid olid temasse armunud. Tundsin Bob Burtoni hästi. Oli tore, kuid taltsutamata poiss. Keegi ei teadnud midagi kindlat, aga meie kõik arvasime, et ta Nelli'ga kihlatud on. Aga ta lahkus Peoriaist ja warsti selle järele tuli tööde Nelli üle awalikaks. Nell põgenes. Ja alles paar kuud hiljem ilmus Burton jälle Peoriasse. Ta ei jäänud kauaks. Siis põlnud näi aastaid midagi enam kuulda, kuni wiimaks teade tuli, wiibis Nell Ollahamas ja Burton Denveris . . . Nii on lood. Aga Belding, ma rõhutan kohe ka, et Nell Warren üks parimast ja wõlumamast naistest oli. Kui ta lõunaläände läks ja oma minewikku warjas, siis oli see waid loomulik. Seda ei tohi temale pahaks panna. Noh, tema oli alles laps, seitse-kaheksateist aastat . . . Gimejese üllatuses, kui teie prouas oma koolikaaslase ära tundsin, lobisesin ma loo Radfordile. Nüüd näete, kui wähe ma sellele rõhku panen, kui teie wõõras-tütre kätt oma pojale palun."

Belding seisis ja kuulas.

"Teie ütlesite siis minu naisele, et tema saladusest lugu peate ja sellest ta mehele ja tütrele ei räägi?" küsis ta.

"Mis? Mina — mina —" kogeles Chase.

"Teie lasite oma rojal wanduda mees olla ja emem surra kui Nelli'le sellest midagi ütelda," jatkas Belding kõwemini.

Ben Chase ei teadnud midagi wastata. Puna kadus ta näolt. Poeg taganes aia najale.

"Ma oletan, et teie minu naist ja tema tüdarta ial ei ole selle saladusega ähwardanud?" müristas Belding.

Ta luges wastuse nende näolt ja huultelt, mis hirm waikima pani. Nüüd taipas ta, miks ta naine oli ära reisinud, nägi, miks Nell wiimajel ajal oli muutunud, nagu oleks talle põrguöerad kallale äsjitatud. Pimedast peast lõi ta, üsna instinktiivselt, aetud oma walust, ja

Ben Chase tuikus aianurka. Siis kähwas ta ruifikas ja lõi Radfordi isa kõrwale maha.

"Nüüd saan ma kõigeft aru," ütles ta kähijewa häälega. "Teie leidsite naise nõrkuse üles — ta armastuse tütre wastu. Teie leidsite ka Nelli nõrkuse — tema uhkuse ja hirmu häbi eest. Nii äsjitasite üht ja piinasite teist. Milline alatus! Ja siis teda weel ähwardada saladuse wäljarääkimisega! Sellele ei leia ma nime!"

Beldingi hääl lämbus, ta weatas ja hingas raskesti. Ta astus mõne sammuga tagasi, ja see kahtlane liigutus relwastatud mehe poolt kerdendas Chase olekut.

"Ja nüüd usute wist, et teie enam kohustatud ei ole suud pidama?" küsis Belding.

Wana Chase näis Beldingi kawatsusest nüüd lõpuks arusaawat; ta kahwatas weel enam. Tõstis wärisjedes käe. Siis aga hüüdis Radford hambaid kiristades:

"Räägin kuni näost mustaks lähen. Teie ei juuda mind takistada!"

"Küll ja juba näost mustaks lähed, aga mitte paljust rääkimisest," jüstistas Belding.

Ta parem käsi tujatas alla ja kui ta tema jälle üles kiskus, läikis selles rewolwer. Samal hetkel kajas wahi, kõle hirmumine.

Hobuse hirmumine! Beldingi käewarjs tardus. Sekund aega ei liigutanud ta silmiqi. Nii hirmus oli tuttawa hirmumise mõju, mis talt kõik ta jõu rööwis.

Siis kuulis ta kiiret, rasket kabjaplaginat ja jälle nut koledat hirmumist.

"Blanko Diablo!" hüüdis ta kähijewalt.

Ta pööras ja nägi suurt, walget hobust õue müristawat. Metsik, kõhn hobune — jah, armastatud Blanko Diablo! Keegi tõmmu, pikkade juustega indiaanlane istus ta seljas. Weel paar teistki walget tormasid õue ja jäid seisma, teretasid oma kogu walju hirmumisega. Belding nägi wäikest naiskogu, kes näis koosnewat ainult suurist, mustest filmist.

Bunde alt wurises Blanko Sol, nii walge ja nii ilus, nagu poleks ta kuniqi kõrbes hulkunud. Ta toetas esjalad wastu ja paiskas liiwa üles. Ratsanik hüppas sadulast ja wiskas ratsutid hobuse kaelale. Belding nägi tugewat meest, kel tõmmu, kõhn nägu ja wälkumad silmad.

Siis jooksis Nell majast; ta kuldjuukseid lehmisid, ta sirutas käed wälja ja imetaolik oli ta nägu näha.

"Dick, Dick! Oh Dick!" hüüdis ta. Tema hääl näis Beldingi südameski wärisewat.

Beldingi filmad läksid märjaks. Ta ei olnud enam kindel oma jalul ega oma nägemises. Kelle nägu oli see, mis nüüd just tema ees seisis — pikk, kõhn, fiskeelangemid nägu,

traagiline kui piinamast, jah, peaaegu nagu surmamast? Aga filmad olid lahked ja elavad. Belding mõtles segaste mõtetega, et see tõendus on, et ta und ei näe.

„Rõõmustan, et teid kõiki jälle näha saan.“ ütles unustamatu häälel jahedal, kuival toonil.

16.

Lõelikkus unistuste asemel.

„Suitsetada?“ ütles Jim järelmõttlikult.

„Arvan, seda on vähemalt seitse aastat, mil tühi piip mul juus oli, mis, Laddy? Lõpmatu aeg! Näen veel oma ees punast laavat ja punast winet ja punast walguist, mis kraaterist roomab. Oli pagana palaw ja pisut üfjildane. Siis tuul, ja alati see hirmus waihus! Ja jahi, kes alati läände waihib, ja Mercedes, kes pikkamiisi kõhnemaks jääb, kuni tasi ainult kaks filma järele on! Ma näen seda oma ees — ikka veel — ei saa sellest iial lahti —“

„Jäta see jutt,“ katkestas Belding ta jutu.

„Jutusta meile, kuhu jahi teid wiis, mis Rojasega on ja miks te niikauaks ära jäite.“

„Seda ostab Laddy kõige paremini, aga kui asi Rojase lõpuni jõuab, siis jutustan mina, mis ma nägin, nagu Dick ja Thornegi. Laddy on kõrguspunktist mõõdunud — ja just see—“

„Olen haige mees,“ ütles Laddy, „aga wõin veel rääkida, ja ma ei taha, et Jim luiskama hakkab.“

Kaks tundi rääkis cowboy, rääkis, kuni ta häälel kähisevaks sojivaks kahanes. Ta jutustas sündmustest kraateri ääres, oma kuudepikkusest wangipõlwest kõrbes, kuidas nad ainult jahi ofawuse ja ustawuse läbi hirmisa kõrbesurwe jõudsid üle elada. Ta kirjeldas jahi raskusi mägilammastega, kirjeldas piinarikkaid nädalaid, mil nad olid wihma oodanud, mis neid üksi veel wõis päästa. Ja kui ta lõpetas, järgnes sügaw waihus. Siis:

„Indiaanlane! Indiaanlane!“ hüüdis Belding põruwa häälega „Mis ma teile ütlesin? Kas ma ei ütelnud, et ta on Jumala annetus? . . . Laddy, ükski Camino del Diabolo lugu ei küüni sinu looni. Põgenemine ja wõitlus, see oli meeste töö. Aga siis pikka palawat suid üle elada — see on ime! Ainult jahi ostas selle ime korda saatal Jaki!“

„Wististi. Charlie Laddy on wiimasel ajal indiaanlast hakanud austama. Aga Belding, mis puutub seal päasmissse, siis ära unusta hobuseid. Mendeta ei oleks me iial siia jõudnud. Jaki ja hobused, ütlen mina!“

Järgmisel päewal ennelõunat sai Belding Dickiga weetünni juures kokku.

„See on jõewesi, ja pealegi veel sogane wesi,“ ütles Dick. „Jumal teab, mina pole wa-

lija. Aga ma unistan ainult meie allikast ja tahan nüüd tema wett juua.“

„Ei kunagi enam, mu poeg. Allikas on kadunud, kuivaks jäänud.“

„Kuivaks,“ Gale ajas enda pikkamiisi püsti. „Meil oli suur wihmajadu. Jõgi on täis. Allikas peaks üle jooksuma. Mis on? Mispärast on ta ära kuivanud?“

„Kuna see sind huwitab, siis wõin sulle kohe ütelda, et minu allikas dünamiidi kätte lämbus.“

„Dünamiidi kätte?“ kordas Gale. Siis kähwas ta äkki püsti. „Mõtlesin ikka waid kodu ja Nelli peale. Aga kuulsin ometi kuidagi, et talus kõik korras ei ole . . . Belding, kraaw seal on kuiv. Koojised on närtsumud. Muru on selle wihma järele pisut haljaks muutunud. Mis on sündinud? Talu on waeleks jäänud. Nüüd näen ringi waadates, et kõik on muutunud.“

„Jah, muutunud,“ wastas Belding libedasti. „Kuula, mu poeg.“

Lühidalt, aga rõhuga seletas Belding Chasele tegewuse ära.

Gale esimene tunne oli piiritu hämmastus.

„Meie wesi läinud, meie maa kadunud, meie kawatjused wõetud, see on ju otse usumatu! Forlorn River asujatega, raudteega, pangaga ja Jumal teab veel mille kõige!“

Ükki sai ta kahllemaks.

„Need Chased — kas on nad seda kõik ausal kombel saawutanud?“

„Jultunud wargus! Hullem kui mehhiiklaste rüümat!“ wastas Belding wihaseilt.

„Sa ütlesid ju, et kohtud temale siguse annawad?“

„Wististi. Ben Chase on pagana mõjumees. Meie oleme üle löõbud, petetud ja ei saa selle wastu midagi parata.“

„Oh, see on kurb, Belding, ja kõige enam kahju on mul Laddyjt. Tema on sant. Ei ratsuta iial enam. Tahtis farmile asuda, mis ta omaks arwas, rohtu külwata ja hobuseid kaswatada. Pagana lugu! Tema ei tea seda veel. Jutustas mulle praegu, et ta heameelega läheks oma krunti vaatama. Kes informeerib teda? Ja mis ta teeb, kui kõik kuuleb?“

„Selle üle olen ma järele mõtelnud, sõber,“ wastas Belding, terawail filmil woort meest waihtides. „Ja küsisin eneselt, kuidas kõige pealt sina selle wastu wõtad.“

„Mina? Jõuan Laddyjt ette — muidu tuleb metfik werewalang —“

„Sa räägid mõislikult. Dick. Ainult üks asi, üks asi; ma ei tea, kas sinule wõin kindel olla. Sa pole veel kõik kuulnud. On veel olemas lugu Nelli ja tema emaga.“ (Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Millist meest naine soovib.

Naine, kes meest enesest kõrgemale ei tõsta, täiendab teda halvasti.

Iga mees peaks, enne kui ta naisewalikult tingimusi püstitab, järele mõtlema, kas tal selleks ka õigust on.

Oh kui nõudlikud on ometi meestest paljud! Ainult naised, kes neist oma heade omaduste poolest kaugelt üle käivad, arwawad nad enese väärilisteks.

Armastus ei tee meest harilikult mitte pimedaks, waid ainult ilustuseprillid teewad naise ta meelest — ilma et ta seda ise märkas — kõrgeks.

Nimelt kained, realistlikult mõtlewad mehed on tihti sellised: naise suhtes kaswawad nende soowid lausa lõpmatuteks ja muinasjutulisteks.

Naine, kes oma wälimiselt olekul mehele kõige kaugem on, on temale sisemiselt enamasti kõige lähem.

Naine, nagu teda mees enesele soovib, jätab harwa midagi weel soowida.

Esimene waljuhäädaja.

Õpetaja: „Kes oli esimene raadiotehnik?“

Gümnasist: „Adam, sest tema küljeluust kaswas esimene waljuhäädaja.“

Uus tüdruk.

„Minu uus tüdruk on päris pärl! Kokkuhoidlik, puhas, wirk ja —“

„Kui kaua ta sinu juures juba teenib?“

„Oh, ta tuleb alles homme!“

Põhjus.

„Palun palgakõrgendust ja nimelt kahel põhjusel.“

„Need on?“

„Kaksikud!“

Liigutus.

„Mispärast tõmbate iga söögi järele oma kella üles?“

„Minu arst ütles, et ma iga söögi järele pean liigutusi tegema!“

Mina ka!

„Söö supp ära, Edith! Nii mõnigi laps oleks õnnelik, kui ta poolegi sinu portsjonist saaks!“

„Mina ka!“

Mõtted.

Kui sa tahad tõtt teada wõltsimatult ja puhtalt, siis püüa ise alati olla tõsine ja tõtt rääkida.

Lootused ei tee kahju, aga ootused petawad tihti.

Süda täis armastust võib kõik andeks anda, isegi waljuse enese wastu, aga mitte waljust teiste wastu.

Ainult kõlbline suurus teeb mehe suureks.

Elu on ilus, kui seda ainult wõtta osatakse; isegi meie kannatused on waid warjud, mis waljust saadawad ja suurendawad.

Rikkus pole alati kuulsus; ainult üksikutel kordadel on ta õnn ja paljudel kordadel etteheide, milliste abinõudega ta saawutati.

Hilja.

Kord tahtsin sulle pärga punuda, ei leidnud aga lillekesi ma; nüüd lillekesi leida lõpmata, ah, aga sind ei enam leia ma!

Fr. Bodenstedt.

Kaks kõwa kiwi.

Arst (tänaval notariga kokku saades): „Kuhu Te rattate, armas sõber? Kas tahate kellegi wiimast tahtmist kirja panna?“

Notar: „Teeksin seda meelsasti. Kas Teil on mõni jälle nii kaugel?“

No muidugi.

„See polnud sinu sõbra poolt sugugi ilus, Elmar, et ta paja koerale saba külge sidus. Loodan, et sina sellist asja ei teeks!“

„Ei, muidugi mitte, ema.“

„Ja miks ei keelanud sa oma sõpra seda tegemast?“

„Ei saanud, ema, sest ma pidin ju koera kinni hoidma.“

*

Professor on raamatud koju unustanud ja läheb neile teel ümber pöördes järele. Korteriukse ette jõudes helistab ta. Tüdruk, kes ei nägi, kes helistaja on, hüüab talle kõõgist:

„Hä ra ei ole praegu kodus!“

„Kui kahjul“ pomiseb professor ja lahkub,

*

Ära küsi eneselt iial, mis ma sest sain? Waid küsi: Mis ma sest õppisin? Siis pole sinu asi kunagi halb.

TELLIMISE HINNAD:

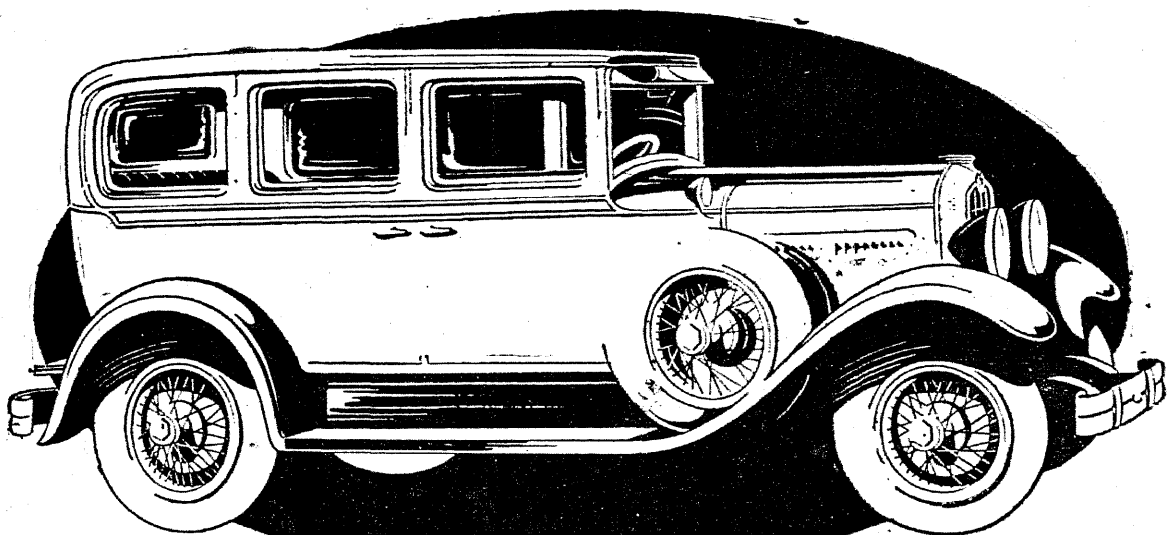
Aastas (24 nr.nr.)	Kr. 7.50	2 kuus (4 nr.nr.)	Kr. 1.60	1/3 aastas	Kr. 10.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 4.—	1 „ (2 nr.nr.)	„ —.80	1/2 „	„ 5.—
1/4 aast. (6 nr.nr.)	„ 2.25	Üksiknumber	„ —.40	1/4 „	„ 2.50

WÄLISMAILE:

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.
Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

DURANT

pakub rea haid vankreid madala hinnaga
4. edasikäigu kiirusega

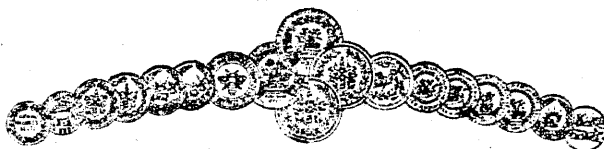
DURANT'i eriliselt väljatöötatud ja esmaskordselt hariikuhinnalises vankreis kasutatud transmissioon annab vaigse kolmandama- ja kiirkäigu.

	4—40	6—60	6—63	6—66	6—70
SEDAN 4-uksega :	Kr. 4350.—	4700.—	5350.—	5750.—	7250.—
COUPE :	Kr. 4100.—	4400.—	5100.—	5500.—	6900.—
TOURING/PHAETON	Kr. 3550.—	3850.—	5100.—	5500.—	—

AINUESINDAJA
EESTIS:

HEINR. LAGUS,

TALLINN, MÜÜRIVAHE, 16, LAENUPANGA MAJAS, UKS B. TELEFON 12-53.

ESIMENE

Tallinna Vilditööstus

Heeringa tänav 4. Kõnetr. 20-75.

Käesolevaks hooajaks soovitame oma tööstuse saadusi suures valikus, üksik- ja suurmüügil.

Viltsaapaid nahkadega ja ilma, mees-tele, naistele ja lastele. **Kõvad** (vene lubja) **vildid.**

Vilt-toakingad. Kanga vilti mitmesuguseks otstarbeks. Sadula, rangi, ehituse jne.

Tellimisi võtame vastu ka tellija materjalist. Ostame lambavilla.

TAPEETE

uuemates maitserikastes mustrites, suurimas valikus ja **seinapappi** soovitab wõistlemata odawalt

==== **ISAK WEELMANN** ====

eri-tapeediäri TALLINNAS,

W. Tartu rmt. nr. 22. omas majas,

kõnetr. 5-82.

Avatud tellimiste vastuvõtmine

„ROMAAN“ 1930. aastaks.

Tellimishinnad endised:

Aastas (24 nr. nr.) 7.50		2 kuus (4 nr. nr.) 1.60
1/2 aastat (12 nr. nr.) 4.00		1 kuus (2 nr. nr.) —.80
1/4 aastat (6 nr. nr.) 2.25		Üksiknumber . . —.40

„ROMAAN“ on põnevam, tuumakam ja pildirikkam perekonna ajakiri Eestis.